

**T. C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

**Küreselleşme ve İstihdam İlişkisinin Panel
Analizi:OECD Örneği**

Yüksek Lisans Tezi

Merve YILDIRIM

**Danışman
Prof. Dr. Alper ASLAN**

Nevşehir
Eylül-2018

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Merve YILDIRIM

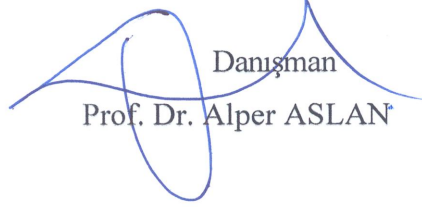
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Küreselleşme ve İstihdam İlişkisinin Panel Analizi: OECD Örneği” adlı Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

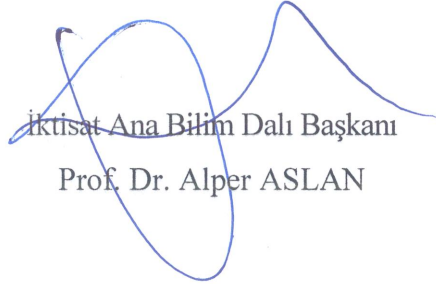
Tezi Hazırlayan
Merve YILDIRIM

Danışman
Prof. Dr. Alper ASLAN

İktisat Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Alper ASLAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

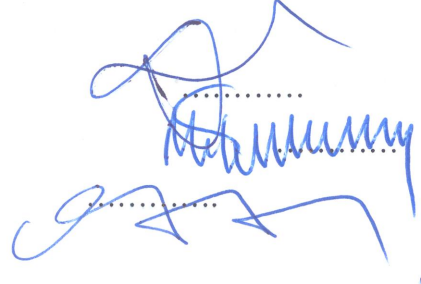
Prof. Dr. Alper ASLAN danışmanlığında Merve YILDIRIM tarafından hazırlanan“Küreselleşme ve İstihdam İlişkisinin Panel Analizi: OECD Örneği” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

27/09/ 2018

Jüri

Danışman : Prof. Dr. Alper ASLAN
Üye : Dr.Öğr.Üyesi. Murat ESMERAY
Üye : Dr. Öğr. Üyesi. Oğuz ÖCAL

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 04/10/2018 tarih ve 2018.40.484.. sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

04/10/2018

Dr. Öğr. Üyesi Vedat AKTEPE
Enstitü Müdürü

TEŐEKKÖR

Tez çalıőmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleriyle bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Alper ASLAN'a sonsuz teőekkör ve saygılarımı sunuyorum.

Eğitim hayatımda bana desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teőekkör ederim.

Küreselleşme ve İstihdam İlişkisinin Panel Analizi:OECD Örneği

Merve YILDIRIM

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Eylül 2018

Danışman:Prof.Dr. Alper ASLAN

ÖZET

Küreselleşme son yıllarda etkisini sıkça göstermeye başlamıştır. Küreselleşme kavramı üzerinde net bir görüş birliği sağlanamasa da ülkeler arasındaki ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik boyutlu bir süreçtir.

Küreselleşme avantajları ve dezavantajları içinde barındıran bir kavramdır. Ülkelerin karşılıklı bütünleşme sürecini ifade eder. İstihdam ise iş gücünün çeşitli faaliyetler üzerinde çalıştırılmasıdır. Ülkelerin gelişmişlik seviyesini belirleyen faktörlerden birisi ise istihdamdır. Gelişen dünya düzeniyle birebir küreselleşme ve iş gücü de değişime girmiştir. Teknolojideki değişimler ve otomasyon süreci insan gücünün ekonomik faaliyetlerdeki rolünü azaltmış yerini ise makineleşmeye bırakmıştır.

Anahtar Kelimeler : küreselleşme, istihdam, iş gücü, beşeri sermaye.

Panel Analysis Of The Relationship Between Globalization And Employment

**Nevsehir Hacı Bektas Veli University, The Institute Of Social Sciences,
Department Of Economy**

ABSTRACT

Globalization has started to show effect rapidly in recent years. If a clear consensus is not provided on concept of globalization. It is economical, social and technological process between countries.

Globalization is concept that is contain in itself advantage and disadvantage. It states that mutual integration process of countries.

Employment, on the other hand, is use of labour on various activities. Employment is one of the factors which is determining. The level of development of countries.

Globalization and work force start to change with the developing world order.

Changes in technology and automation process reduce the human power in economic activities that give place to mechanization.

Key words : globalization, employment, labour, human capital.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
GRAFİKLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1.KÜRESELLEŞMENİN TANIMI	2
2. KÜRESELLEŞMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ	3
2.1. Tarih Öncesi Dönem.....	4
2.2. Ortaçağ Avrupası Dönemi	4
2.3. Ortaçağ Sonrası Dönem	4
2.3.1. 1453 İstanbul'un Fethi – 1800 Yılların Sonu Endüstri Devrimine Kadar... 5	
2.3.2. 1870 Endüstri Devrimi – 1914 Birinci Dünya Savaşı..... 5	
2.3.3. 1945 İkinci Dünya Savaşı – 1990 SSCB'nin Dağılması ve Sonrası Dönemi..... 5	
3. KÜRESELLEŞMEYE YAKLAŞIMLAR	6
3.1. Aşırı Küreselleşmeciler.....	7
3.2. Kuşkucular	8
3.3. Dönüşümcüler	9
4. KÜRESELLEŞMENİN BOYUTLARI	12
4.1. Ekonomik Boyutu.....	12
4.2. Teknolojik Boyutu.....	13
4.3. Kültürel Boyutu.....	13
4.4. Siyasi Boyutu	14

İKİNCİ BÖLÜM.....	15
2. İSTİHDAM VE İŞSİZLİK KAVRAMI	15
2.1. İstihdamın Tanımı :	15
2.2. İstihdam Oranı :	15
2.3. İstihdam Türleri:	16
2.3.1. Tam İstihdam :	16
2.3.2. Eksik İstihdam:	16
2.3.3. Aşırı İstihdam:	16
3. İŞSİZLİK KAVRAMI	17
4. İŞSİZLİK TÜRLERİ:.....	18
4.1. Friksiyonel İşsizlik (Geçici İşsizlik).....	18
4.2. Mevsimsel İşsizlik	18
4.3. Konjonktürel (Dönemsel) İşsizlik	18
4.4. Gizli İşsizlik	19
5. İKTİSAT TEORİLERİNE GÖRE İSTİHDAM	19
5.1. Geleneksel (Klasik) Teorisinde İstihdam	19
5.1.1 Klasik İktisat Teorisi	20
5.1.2 Neoklasik İktisat	21
6. MARKSİST İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM.....	23
7. KEYNESYEN İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM.....	25
8. KEYNESYEN MODELDE EMEK TALEBİ	26
8.1. Keynesyen Modelde Emek Arzı	27
8.2. Keynesyen Modelde Emek Dengesi.....	28
9. MONETARİST İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM	28
10. UYARLANABİLİR BEKLENTİLER VE PHİLİPS EĞRİSİ: MONETARİST GÖRÜŞ.....	29
11. YENİ KLASİK İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM	30
12. RASYONEL BEKLENTİLER TEORİSİ	31
13. LUCAS'IN SÜRPRİZ ARZ FONKSİYONU	32
14. POST KEYNESYEN İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM.....	33
15. YENİ KEYNESYEN TEORİSİNDE İSTİHDAM.....	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	38
3. TÜRKİYE’DE İSTİHDAMIN YAPISI.....	38
3.1. Cinsiyete Göre İstihdam	38
3.2. Eğitime Göre İstihdam.....	40
3.3. Kent / Kırsal Ayrımına Göre İstihdam.....	42
3.4. İş Durumuna Göre İstihdam.....	43
3.5. Sektörel İstihdam.....	46
4. TÜRKİYE’DE İŞ GÜCÜ PİYASASININ YAPISI.....	48
4.1. Türkiye’de İş Gücü Talebi	48
4.2. Türkiye’de İş Gücü Arzı	49
5. KÜRESELLEŞMENİN DÜNYADA İSTİHDAMA ETKİSİ	49
6. KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE’DE İSTİHDAMA ETKİSİ	51
7. TÜRKİYE’DE UYGULANAN İSTİHDAM POLİTİKALARI	52
7.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)	53
7.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)	55
7.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)	56
7.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979 – 1983)	57
7.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985 – 1989)	59
7.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990 – 1994).....	60
7.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996 – 2000)	62
7.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001 – 2005)	63
7.9. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007– 2013).....	64
7.10. Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014 – 2018)	65
8. AVRUPA’DA İSTİHDAM POLİTİKALARI.....	66
9. ENDÜSTRİ 4. 0.....	70
9.1. Endüstri 4. 0 hedefleri.....	71

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	72
4.KÜRESELLEŞME VE İSTİHDAM İLİŞKİSİNİN EKONOMETRİKİNCELENMESİ.....	72
4.1 Küreselleşme-İstihdam İlişkisi:Literatür Taraması.....	72
4.2. Veri Seti ve Yöntem.....	73
4.3. Veri Metodoloji ve Sonuçları.....	74
5. AUGMENTED DİCKEY-FULLER (ADF) TESTİ	74
6. KAO NEDENSELLİK TEST SONUÇLARI	75
7. GRANGER NEDENSELLİK TESTİ SONUÇLARI.....	77
8. DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ ETKİ-TEPKİ İLİŞKİNİN GÖSTERİMİ..	79
SONUÇ.....	81
KAYNAKÇA.....	82
ÖZGEÇMİŞ	89

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyete Göre İstihdam.....	39
Tablo 2: EğitimeGöre İstihdam	40
Tablo 3: Kent/Kır Ayrımına Göre İstihdam	41
Tablo 4: İş Durumuna Göre İstihdam	42
Tablo 5: Sektöre Göre İstihdam.....	44
Tablo 6: Birinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri.....	46
Tablo 7: İkinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri	53
Tablo 8: Üçüncü Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri	55
Tablo9: Dördüncü Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri.....	56
Tablo 10: Beşinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri.....	59
Tablo 11: Altıncı Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri.....	60
Tablo 12: Yedinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri	62

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Keynesyen Modelde Emek Talebi.....	26
Grafik 2: Keynesyen Modelde Emek Arzı.....	27
Grafik 3: Keynesyen Modelde Emek Dengesi.....	28
Grafik 4: Uyarlanabilir Beklentiler ve Phillips Eğrisi.....	30

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AİS	: Avrupa İstihdam Stratejisi
AKY	: Açık Koordinasyon Yöntemi
ARGE	: Araştırma-Geliştirme
BM	: Birleşmiş Milletler
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYH	:Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	:Dünya Ticaret Örgütü
IMF	:Uluslararası Para Fonu
KOBİ	: Küçük ve Orta Boy İşletme
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WTO	: Dünya Ticaret Örgütü

GİRİŞ

Küreselleşme ülkeler arasında önemli bir bağ oluşturmaktadır. Ülkeler sorunlarını ortak çözüme bağlama çabasındadırlar. Dünya Bankası verilerine göre dünya çapında 3 milyar insan çalışma hayatında olup, 200 milyon işsiz ciddi anlamda sorun teşkil etmektedir.

Tezin birinci bölümünde küreselleşme kavramına yer verilmiş, küreselleşmenin tarihi gelişimi incelenmiş, ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel açıdan sonuçları incelenmiştir. Küreselleşmeye olumlu ve olumsuz yaklaşımlar ayrı ayrı değerlendirilmiş, küreselleşmenin dünya ekonomilerine katkısına değinilmiştir.

İkinci bölümde istihdam tanımı yapılmış, istihdam türlerine yer verilmiştir. İşsizlik türleri incelenmiş, istihdam oranı ve istihdamın tüm iktisat ekollerine göre değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde Türkiye’de istihdam arzı, istihdam talebine yer verilmiştir. İstihdam politikalarına değinilmiş ülkemizde ki kalkınma planları açıklanmıştır. Avrupa’da kalkınma planları ve Endüstri 4. 0’a yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde ise küreselleşme ve istihdam ilişkisi incelenerek veri seti incelenerek Augmented Dickey-Fuller(ADF) testi hakkında bilgi verilerek, nedensellik testi verilerek, ampirik sonuçlar yorumlanacaktır.

Tezin amacı ekonomik, sosyal ve siyasal boyutlarda makro ve mikro boyutlarla incelemeler yapmaktır. Sürdürülebilir büyüme, iktisadi kalkınma, işsizliğin önlenmesi temel sorunlar arasındadır. Sorunların çözülmesi, politikaların gözden geçirilmesi amaçlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KÜRESELLEŞMENİN TANIMI

Dünya üzerinde küreselleşme (globalleşme) son yıllarda sıkça görülmeye başlamıştır. Küreselleşme birçok kavramla tanımlanmaya çalışılmış ancak küreselleşmeyi açıklamak için net bir fikir birliği sağlanamamıştır.

1980’li yıllardan itibaren etkisi daha fazla hissedilmeye başlayan küreselleşme yeni bir dünya düzeni oluşmasına neden olmuştur. Küreselleşme gerek ekonomik gerekse sosyal ve siyasal ele alındığında birbirinden farklı anlamlar kazanır.

Küreselleşme (globalleşme) “globe” kökünden meydana gelmiştir. “Globe” sözcüğü ise “küre, dünya, gezegen” anlamı taşır. “Global” ise tüm dünyayı kapsayan küresel anlamına gelmektedir (Yazıcı 2003:3) .

Küreselleşme yeryüzünün farklı yerlerinde yaşayan insan, toplum ve devletler arasındaki iletişim durumlarının “karşılıklı bağımlılık” çerçevesinde gitgide artış göstermesidir (Bayar, 2008:25).

Yeldan’a göre ise; küreselleşme neo-liberalizmin idolojik söylemidir ve geniş bir ifade ile dünya ekonomisini meydana getiren iktisadi ve sosyal kavramların birbiriyle daha sonra ise dünya piyasalarıyla irintili hale gelmesidir (Yeldan, 2002:20).

Yeni yatırım araçlarının meydana gelmesiyle beraber haberleşme ve bilgi sistemleri hızla gelişme kaydetmiş ve artık rekabet yücelikten öte ulusal boyutta yayılmış ve sermaye dolaşımının hızlanması küreselleşmeyi ortaya çıkarmıştır (Yıldızoğlu, 1996:14).

Küreselleşme ülkelerin sosyo-kültürel, siyasal ve teknolojik alışverişin gelişmesini kültür ve inanç kavramlarının tanınmasını içeren kavramdır. “ Küresel çağ” diye

adlandırılan bu dönemde insanlar geçmişe kıyasla birbirleriyle daha fazla etkileşim içerisindedir ve bu iletişimde en büyük payı küresel ağlar alır (Banet ve Cavanagh, 1996:1).

Giddens'a göre küreselleşme sürekli artış halinde olan karşılıklı ilişkilerin gerek kültürel gerekse toplumsal ve kültürel alanlarda etkili olmasıdır (Giddens, 2000:67).

Devlet Planlama Teşkilatına göre küreselleşme ülkeler arasındaki ayrışmalara dayalı kutuplaşmaların çözüme kavuşturulması ve ülkeler arasındaki ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkilerin iyileştirilmesini kapsar (DPT, 1995:23).

Dünya üzerinde insanlar ve toplumlar arasındaki ilişkiler eksik iletişim, ulaşım maliyetleri, yüksek ve düşük gelirli ülkeler arasındaki artan sermaye ve fikir alışverişi gibi sebeplerle karmaşık bir yapıya sahiptir (The Word Bank, 2002:325).

Küreselleşme birikim veya malların olgu ya da düşüncelerin ve toplumun giderek artan boyutta gerçekleşen uluslararası akımların sonucu olarak daha yoğun bir şekilde birbirleriyle bağlanmalarını ifade eder (Üşür, 2001:128).

2. KÜRESELLEŞMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Küreselleşme 80'li yıllardan itibaren belirli totaliter rejimlerin yıkılmasından sonra, ortaya çıkmıştır.

Küreselleşmeye dair belirli bir zaman dilimi belirlemek oldukça zordur. Çeşitli kültürlerin sürekli akması ekonomideki gelişmeler değişen ve gelişen teknoloji ve iletişim küreselleşmenin hızla ilerlemesini sağlamıştır.

Bununla beraber küreselleşmenin tanımı ve özellikleri gibi konularda farklı görüşler olduğu gibi küreselleşmenin doğulu ile ilgili de görüş ayrılıkları vardır. Çünkü küreselleşme ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel anlamda birçok yapıyı içerisinde barındırır.

Küreselleşmenin gelişim süreci ile ilgili üç olasılık üzerinde durulmuştur. Bunlardan ilki; küreselleşmenin tarihin en başından beri var olduğunu yani insanlık tarihi kadar eski olduğu fakat son yıllarda ivme kazandığıdır.

İkincisi; Modernleşme ve kapitalizmdeki gelişmeler sebebiyle son dönemlerde artış gösterdiğiidir.

Üçüncüsü; Küreselleşmeyi sanayi – ötesi toplum, modern – ötesi toplum ve kapitalist düzenin çözümlenmesiyle beraber son yıllarda ortaya çıkan bir olgudur (Ay; 2002:53).

Küreselleşmenin yeni bir olgu olduğunu söylemek imkansızdır (Hirst ve Thompson, 1996:8).

2.1. Tarih Öncesi Dönem

Küreselleşmenin neredeyse insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenmektedir. Tarihe dönüp baktığımızda her dönemde insanların sınırlarını aştığını birbirleriyle etkileşim içinde olduğunu görüyoruz.

Anadolu'da Asur ülkesi yerel krallıklarla ekonomik alışveriş içerisindeydi. Böylece “Asur Ticaret Kolonileri” çağı meydana gelmiş “Karum” adı verilen ticari amaçlı yerleşmeler Anadolu'ya yayılmış ve gelişmiş bir ticaret ağı kurulmuştur. Bu etkileşim sürecinde dil, çivi yazısı geleneğini de beraberinde getirmiştir. Ticaret yolları ve kervansaray kültürü de gelişmiştir. Ekonomik yaşamda yeni dinamikler ortaya çıkmıştır. (T. C. Kültür Turizm Bakanlığı Anadolu Medeniyetleri Müzesi; 2009) .

2.2. Ortaçağ Avrupası Dönemi

Ortaçağ'da devletlerin tarım ve ticaret olmak üzere iki gelir kaynağı vardır. Derebeylikler hayatlarını idame ettirmek için bir takım bir şeyler üretmek zorundaydılar.

Derebeylerin yerini alan krallar daha geniş coğrafyaya yayılarak ekonomiye ve ticarete elverişli birimler oluşturmuştur. Daha sonrasında ise krallıklar son bulmuş. Yerine ulus devletler kurulmuştur. (DPT Müsteşarlığı, 2000).

2.3. Ortaçağ Sonrası Dönem

Ortaçağ sonrası dönemi 3 bölüme ayırabiliriz.

- 1453 İstanbul'un Fethi – 1800'lü yılların Sonu Endüstri Devrimine Kadar
- 1870 Endüstri Devrimi – 1914 Birinci Dünya Savaşı arası Dönem
- 1945 İkinci Dünya Savaşı – 1990 SSCB'nin dağılması ve sonrası Dönemi

2.3.1. 1453 İstanbul'un Fethi – 1800 Yılların Sonu Endüstri Devrimine Kadar

1453 senesinde Osmanlı'nın İstanbulu fethi ile Batı ülkeleri yeni arayışlar içine girmiştir. Yeni zenginlikler yeni yerler keşfetmek amacıyla yolculuklar yapmışlardır. Kaynak bulmak amacı sömürgeciliği de beraberinde getirmiştir. Dünya üzerinde küreselleşmenin en önemli basamaklarından birisi elbette ki coğrafi keşifler olmuştur (Kazgan, 2005:2).

2.3.2. 1870 Endüstri Devrimi – 1914 Birinci Dünya Savaşı

Endüstri devrimi sömürgecilik ve kolonileşmeyi de beraberinde getirir. Yeni kaynak arayışı kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu devirde telefon, telgraf gibi iletişim araçlarıyla beraber, ulaşım için buharlı gemi ve demiryolları gibi yenilikler ortaya çıkmıştır.

Ulaşım maliyetlerinin düşmesi, ülkeler arası ticarete hızla bir artış meydana getirmiştir ve 1913 yılında dünya ticaretinin hasıla oranı 1970'li yıllara kadar ciddi boyutta artış göstermiştir (Anitat; 2005:5).

Bu küreselleşme hareketi Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla hızını kaybetmiştir.

2.3.3. 1945 İkinci Dünya Savaşı – 1990 SSCB'nin Dağılması ve Sonrası Dönemi

Küreselleşmeyle beraber çıkar çatışmaları ve kaynak elde etme yarışı Sovyet Rusya'nın iki blok haline gelmesine sebep oldu. Böylece küreselleşmenin hızı engellenmiş oldu.

Ekonomide liberasyona gidilmiş çeşitli kamu kurumları özelleştirilerek özel girişimciliğin ön planda tutulduğu özelleştirmeler uygulanmaya başlamıştır.

Aykaç'a göre liberalleşme serbest piyasa ekonomisine geçişi ülke ekonomilerinin dünya ekonomileri ile eklemlenmesini sermaye, mal ve hizmet sektörlerinin tamamen serbest hale gelmesini ve küreselleşmesini ifade eder. Ülkeler korumacı politikalarını

azaltmakta dış ticaret artırılmakta ve yabancı yatırımlar teşvik edilmektedir (Aykaç, 2001:2-3).

3. KÜRESELLEŞMEYE YAKLAŞIMLAR

Küreselleşme şüphesiz son yılların en moda kavramlarından birisidir. Ekonomik, siyasal veya bilimsel gibi birçok sektörün üzerine atıf yapılan etkenlerin başında küreselleşme gelir. Küreselleşmeye onay verenler kadar karşıt görüşte olanlarda bir yerde kendini küreselleşmenin içerisinde bulmaktadır.

Küreselleşme bir taraf için özgürlük, eşitlik ve iletişimi beraberinde getirirken diğer taraf için sömürge, eşitsizlik gibi kavramların da doğmasına sebep olur (Acar, 2002:13).

Balay toplum üzerinde yeni oluşumların var olmasından söz eder. Kültür, saygı, eşitlik, özgürlük, adalet gibi kavramlar yöresellikten çıkarak küresel topluma doğru yol alır. Bununla beraber istihdamın popülitesini artmakta insanlar başka ülkenin hizmet ve ürünlerinden yararlanabilmektedir. (Balay, 2004:65)

Küreselleşme de insan hayatını kolaylaştıran teknoloji gibi kendiliğinden var olan toplama faydası kaçınılmaz olan gelişmedir (Koray, 2002:200).

Küreselleşme katılımcı bir düzen ile beraber daha kaliteli ve daha hızlı gelişim ve yaşam sağlar (Kırdar, 2004:107).

Küreselleşmeye taraftar olanlar kadar karşı çıkanlarda mevcuttur. Küreselleşme refah devletini az gelişmiş ülkeleri yok etmek için kullandığı bir terimdir (Bozkurt, 2000:3).

Dünya eskiye oranla daha gelişmiş ve varlıklı olsa da hala yoksunluklar ve eşitsizlikler söz konusudur (Son, 2001:2).

Küreselleşme Held Mc Grew, Gold Blatt ve Perraton'a bakarak "aşırı küreselleşmeciler" (hyperglobalist), "kuşkucular" (skeptical) ve "dönüşümcüler" (transformationalist) olarak 3 gruba ayrılır (Bozkurt, 2000:18).

3.1. Aşırı Küreselleşmeciler

Aşırı küreselleşmeci bu grup daha önce gerçekleşmiş gelişmeleri de yok saymayarak güncel, modern küreselleşme noktalarını tayin ederler. Eski çağlara (pre-globalization) adı verirler.

Onlar küreselleşmeyi şöyle tanımlar; ulus devletlerin özelliklerini kaybettiği hatta ekonomi de etkisiz bir hale geldiği yeni çağı ifade eder. Ekonomik küreselleşme Uluslar arası düzeyde üretim, ticaret ve ekonomi üzerinde etki ederek yerel ekonomilerin dejanere olmasına yol açar. Bu yerel hükümetler küresel ve güçlü yapılar arasındaki iletişimde akışı sağlar. Bu bağlamda aşırı küreselleşmecilerin bir çoğu ekonomik küreselleşmenin sosyal kuruluşlar oluşturduğunu ve yerel hükümetlerin yerini ele geçirdiğini söyler (Held ve Mc Grew 2008:14-15).

Küreselleşmeci fikir 1970'lerden bu yana sık sık atışmalı bir kapitalist dönemde var olduğumuzdan söz eder. **Aşırı küreselleşmeciler Sosyal Blok'un** yıkılışıyla beraber kapitalizmden başka seçenek olmadığını söyleyerek kapitalist rekabet ve kapitalist devletinde küreselleşme sebebiyle kapitalist rekabet ve kapitalist devletinde küreselleşme sebebiyle yok olacağı yönünde iddialar ortaya koyar.

Bu varsayımda küreselleşmenin sol çevrelerde de etkin oluşu önemli rol oynar. Sosyalizmin işçi sınıfı odaklı siyasetinin müddetinin dolduğu artık yeni şeyler yapması gerektiğidir (Tarık, 2000:10).

Neoliberaler devletin gücü üzerinde yer alan pazarın ya da kişisel özgürlüğün başarısını tasdik ederken Neo Marksist ya da radikaller globalleşmeyi kapitalizmin ürünü olarak algılar. Ancak bu farklı yaklaşımlara rağmen küresel ekonominin var olduğuna dair hem fikir görüşler mevcuttur (Hablemitoğlu, 2004:21).

Neoliberalere göre küreselleşme gelişmenin göstergesi olarak değerlendirilir. Radikallere göre küresel ekonomi ve yeni dünya düzeni ve kültürel kaynaşma ulus devletinin sonunu hazırlayacaktır. Bununla beraber ülkeler arasındaki kaynaşma ülkelerin hak ve çıkarlarını idrak etmesine ve küresel uygarlığın oluşmasına sebep olur (Karaca;2007).

Ulusal çapta ekonomik ilişkiler endüstri devrimi sonrası gelişme gösterse de bu gelişimde büyük pay küreselleşme alır. Pazar, ticaret, mali kaynaklar ve yatırımlar küreselleşme ile eklemleşmiş haldedir ve liberal ideolojinin tekeline gibi algılanmaktadır (Ateş, 2006:26-27).

3.2. Kuşkucular

David Held ve arkadaşları tarafından küreselleşme karşıtları olarak adlandırılan bu grup kuşkucular olarak ifade edilir.

Kuşkucular küreselleşmeye şüpheli gözle bakar. Küreselleşme kelimesi içindeki “küresel” kavramını sorgularlar. Onlara göre küreselleşme evrensel olarak ifade edilmezse özgünlük kavramından noksan kalır. Yerel süreçle küreselleşme sürecini birbirinden ayırt etmek mümkün değildir. Küreselleşme kavramı belirli mekanları ifade etmekte yetersiz olduğu için küreselleşme karşıtları küreselleşmenin büyük çapta olduğunu deneysel faktörlerle ifade edilmeyeceğini modern dünyayı anlamak için eksik bir kavram olduğunu söylerler (Held ve Mc Grew, 2008:11).

Giddets'e göre bu grup her şeye kuşkulu gözle bakar. Onlara göre yeryüzünde hiçbir şeye kuşkulu gözle bakar. Onlara göre yeryüzünde hiçbir şey yeni değildir. Sadece 19. yy. 'da para – sermaye akımının oluştuğunu ifade ederler.

Kuşkucu gruba göre gelişmiş devletlerin refah devletini yıkmak için kullandığı bir kavramdır (Bozkurt, 2002:20).

Stiglitz'e göre küreselleşme doğru şekilde kullanıldığında güzel sonuçlar meydana gelir. Fakat küreselleşmeyi sadece iyi ya da kötü olarak değerlendirmenin yanlış olduğunu söyler.

Stiglitz'e göre küreselleşme tüm dünyaya fayda sağlamasa da Doğu Asya ülkelerine katkı sağlamıştır. Genel olarak küreselleşmeyi değerlendirecek olursak tam bir felakettir (Stiglitz, 2002:42).

Aydın küreselleşmeyi kapitalist düzenin basamağı olarak görür. Boratav'a göre ise küreselleşme emperyalizmin ta kendisidir. Küreselleşme emperyalizm için yeni bir kılıf oluşturarak, yenilenmesini kendini güncellemesini sağlar. Küreselleşme

emperyalist sistemin 21. yy'daki diğer adıdır. Kontrol altına alınması, durdurulması gerekir. UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı) raporuna göre küreselleşme ülkeler arasında eşitsizliğe sebep olur. Toplumun elinde bulunan sınırlı kaynaklar üretken yatırım yerine spekülâtif yatırımlara geçiş yapmalıdır (Aydın, 2000:23).

Küresellemeye muhalif grup giderek artıyor, gelişmemiş ülkelerden gelen tepkiler Dünya Ticaret Örgütü (WTO) 'nün gündemine düşüyor, fakir ülkelerden geldiği gibi zengin ülkelerin bazı kesimleri de küreselleşmeye karşı görüşlerin tarafında duruyordu. Yeni oluşan küresel düzenin politikadan ziyade büyük firmalara yönetildiğini düşünen kesim, sivil toplum ve çevreci grupta kültürel birikimin tehlikede olduğunu savunuyordu. (Ulagay, 2001:25)

Küreselleşmeye karşı çıkan gruplardan bir başka grup ise ulusal faktörlerden dolayı karşı çıkmıştır. Küreselleşmeyle beraber yerel-milli duyguların asimile olduğu, sömürge kavramının arttığı sengin fakir arasındaki uçurumun meydana geldiğini savunur.

Büyük şirketlerin ekolojik dengeyi bozarak ülkeleri refahsız bıraktığı görülür. Bu olaylar yakın zamanda sosyalist ve faşist ülke düzenini anımsatır fakat bu iddiaları orraya atanlar sosyalist ya da milliyetçi değildiler. (Toprak, 2001:9)

Kapitalist bu düzende ülkeler arasındaki akışı sağlayan en önemli etken "kâr boyutudur". Kâr faktörü ile hareket eden firmalar teknolojik gelişmelerden de yararlanarak faaliyetlerine devam ederler. Ülkeler arasındaki sermaye-mal akışının sağlanması için geçmişten kalan tüm birikintilerin yok olması gerekir. (Somel, 2002:143)

3.3. Dönüşümcüler

Dönüşümcüler; Rosenaur, Scholte, Giddens ve Castel bulunmaktadır. Refah dünya düzenini sosyal – siyasal ve ekonomik anlamda değiştirebilecek merkezi kuvvet küreselleşmedir. Dönüşümcü gruba göre küreselleşmenin izahı çeşitli çelişkilerle doludur ve bu sebepten belirsizlik içerir.

Dönüşüm ve değişim kavramını birbirinden ayırt eden kavram radikal adımlardır. Bu bağlamda küreselleşmeyi ifade etmek için dönüşüm kavramı daha tutarlı olacaktır. Küreselleşmeyi teorik bir pencereden ifade etmek oldukça zordur.

Küreselleşme “alternatıfsız” dünya düzenindeki yaşamsal dönüşümü ifade eder. Küreselleşme üzerinde çeşitli tartışmalar sebebiyle bir görüş birliği sağlanması şimdilik zordur. (Dulupçu; 2001:12)

Giddens'in de içinde bulunduğu bu grup hükümetlerin güçlerinin yenilediği fikrine sahip olmakla beraber aşırı küreselleşmecilerin bağımsız milletlerin sonunu hazırladığı iddialarını hem de kuşkucuların “hiçbir şey de değişmedi” fikrini reddederler. Ulus – devletlerin yenilediğini gücünü muhafaza ettiğini ve yöneticilerin hala Uluslar arası düzeyde rolleri vardır. Milletlerin yenilenme süreci gözardı edilmez. (Esigin, 2001:89-190)

Küreselleşme süreci ile “post modern” kavramı arasında ilişki mevcuttur. Post modern ise “post-modernite”, “post modernleşme” gibi kavramları içinde barındırırken üzerinde net bir tanım sağlamak zordur. Post modernizm; alışagelmış bilimsel veri ya da bilgilerin eleştirilmesini, kalıplardan sıyrılmasını, itiraz edilmesini ifade eder(Tutar, 2000:22)

Yüzyıl öncesine bile gitmeye gerek olmadan 30-40 yıl öncesine bakıldığında farklı dönemler göze çarpar. Eski pazarlardan ziyade artık küresel pazar oluşmuştur. Ekonomi artan oranlı bir şekilde hizmet sektörüne bağlı hale gelmiştir. İletişim, bilişim, ekonomi ve elektronik içeren faktörler piyasa üzerinde önemli sektör haline gelmiştir. Anında iletişim sağlama imkanı edindiğimizden beri eski düzen yerini yeni yapılanma ve kültürlere bırakmıştır (Bozkurt, 2007).

Tablo 1. Küreselleşmenin kavramsallaştırılması

	RADİKALLER	KUŞKUCULAR	DÖNÜŞÜMCÜLER
Yeni Olan ne ?	Küresel bir çağ	Ticaret Blokları, Geçmiş dönemlerden daha zayıf Jeo – Yönetişim	Tarihsel olarak eşi görülmedik düzeyde küresel karşılıklı bağlılık
Hakim Özellikler	Küresel kapitalizm Küresel Yönetişim Küresel Sivil Toplum	Dünya 1980’lerde olduğundan daha az karşılıklı bağlılık	Yoğun ve derin küreselleşme
Ulusal Hükümetlerin Gücü	Geriliyor ve aşınıyor	Güçleniyor ve çoğalıyor	Yeniden inşa ediliyor Yeniden yapılanıyor
Küreselleşmenin İtici Gücü	Kapitalizm ve Teknoloji	Devlet ve Piyasalar	Modernitenin birleştirici güçleri
Tabakalaşma Kalıpları	Eski hiyerarşilerin aşınması	Giderek artan bir şekilde Güney’in marjinalleşmesi	Dünya düzenin yeni mimarisi
Hakim Motif	Mc Donald’s v. b.	Ulusal Çıkar	Siyasal topluluğun transformasyonu
Küreselleşmenin Kavramsallaştırılması	İnsanı eylemin çerçevesinin yeniden düzenlenmesiyle	Ulusal arazileşme ve bölgeselleşme	Belli bir mesafedeki eylemlerin ve bölgeler arası ilişkilerin yeniden düzenlenmesiyle
Tarihsel Yörünge	Küresel Uygarlık	Bölgesel bloklar uygularlıklar çatışması	Karşılıklı bağımlılık Küresel bütünleşme ve parçalanma
Özet	Ulus devletin sonu	Uluslararasılaşma devletin kabulü desteğine balı	Küreselleşme devletin gücünü ve dünya siyasetini dönüştürüyor

Kaynak : Bozkurt, 2000; S 24

Dönüşümcüler hükümetlerin güçlerini ve yaptırma yetkilerini yeniden şekillendirdiğini az tasvip ettiği halde radikallerin “egemen ulus devletin sonunun geldiği” savlarını ve kuşkucuların “hiçbir şey değişmedi” sözlerini onaylamamaktadır.

Küreselleşmeyle ilgili yaklaşımlarda dönüşümcüler, kuşkucuların değil radikallerin yanındadır. Hükümetler, küreselleşme, devlet gibi kavramlar birbirinden ayrı gibi görünse de kuantum mantığı ile hepsi bir aradadır.

4. KÜRESELLEŞMENİN BOYUTLARI

Küreselleşme ekonomik, siyasi, sosyal, teknolojik ve kültürel anlamda birçok kavramı içinde bulundurmaktadır.

4.1. Ekonomik Boyutu

Küreselleşme; artan ticaret finansal akış, büyüyen çok uluslu şirketler ve yatırım anlamında da kullanılmaktadır.

Küreselleşmenin ekonomik boyutun meydana gelmesinde kuşkusuz gelişmiş ülkelerin payı büyüktür ve bu bir rastlantı değildir. 1980 ‘lerden bu yana gerek sermaye sahipleri gerekse müteşebbüs grup sadece kâr maksimizasyonu ile beraber ulusal pazarlara açılma amacını taşır.

Ekonomik boyutta küreselleşmeyle birlikte ulusal ekonomik yapılanmalar ivme kazanır. Serbest ticarete artış meydana gelir ve buna bağlı olarak dış ticaret ve sermaye akışı artar.

Ekonomik küreselleşme geçmiş yıllara dönüş ve geçmiş yılların devamı niteliğindedir. Ticari gelişmelerin çoğunluğu bölgesel boyutta olurken, mali piyasalarda küresel ekonomi hüküm sürmektedir (Giddens, 2000:42).

Bu zaman zarfında küresel şirketler önemli rol oynar ve bu şirketler aracılığıyla teknoloji, gelişmiş ülkelere doğru gitmektedir. İletişim, bilgi, ulaşım teknolojilerinde meydana gelen artış VUTO, IMF gibi kurumların da katkısıyla dünya ekonomisindeki liberal gelişmeler ülkelerin ekonomik kalkınma

hareketlerini, piyasa ekonomisinin ehemmiyetini anlamaları gibi faktörler ekonomik küreselleşme için zemin oluşturmuştur (Altan, 2002:2-3)

4.2. Teknolojik Boyutu

1980’li yıllardan bu yana bilgi ve iletişim sektörlerindeki gelişmeler hızla gelişme kaydetmiş çeşitlilik yeniliklerin ivme kazanmasıyla beraber yer ve uzaklık geçmiş yıllardaki manasını yitirmiştir. Bu gelişme ekonomi sektöründe etkisini hissettirerek kültürel, ticari ve siyasi hayatta da rol alacaktır. Küreselleşme evresinde teknoloji olmazsa olmazdır. Ucuz hale gelen bilişim teknolojisi küresel akımı hızlandırmaktadır. (Giddens, 2000:24).

İnternet ve iletişim teknolojilerindeki artış (Ulman, 2001) ve enformatik seviyesinde dünya çapında sınırlamaların kalkması teknolojik küreselleşme olarak değerlendirilirken iletişim teknolojileri vasıtasıyla üretimde ve iş bölümünde değişim söz konusu olacaktır. Küreselleşen üretim yöntemleri mikro elektronik gelişmelerle **izinli olarak**, sinai üretim faktörünün ortaya çıkmasına sebep olacaktır ve bu oluşumda teknoloji en büyük payı alır (H. Erkan, 1998 , Bozkurt, 2000:82) .

Teknolojik küreselleşme sanayi sektörünü önemli ölçüde etkilemektedir. Üretim alanında artışa bağlı olarak ulusallaştırılan ticaret küreselleşmektedir. Gelişen dünya düzeyinde kaynak yetersizliği ve beslenme sorun haline gelecektir.

IMF ve Dünya Bankası artan büyüme ve yatırımların artmasını engellemektedir. Fakat teknolojik yarışa giren ülkeler için bu durum git gide zor hale gelmiştir.

Teknolojili sürece katılan ülkeler ise daha temkinli davranış sergilemişlerdir.

Teknolojik küreselleşme beşeri güce olan ihtiyacı azaltmış istihdam sorunu ortaya çıkmıştır.

4.3. Kültürel Boyutu

Kültürel küreselleşme kültürel akınlarmın artışıdır. Hiper küreselci akıma göre bireyler artarak birbirine benzemektedir. Buna örnek olarak dünyanın birçok yerinde Adidas

marka ayakkabı tercih edilmesi, Mc Donalds'ın Uluslar arası düzeyde yeme - içmekültürüne yerleşmesi çeşitli örnekler arasındadır.

İyimser hiper küreselciler de bireylerin benzerliğinin artış gösterdiğini, fakat bu artışın olumlu bir şey olduğunu varsayarlar. Kültürel küreselleşme demokratik, insan hakları, kimyasal madde gibi tüm dünyayı alakadar eden konularda milletlerin ortak bir mataliteye sahip olmalarını ifade eder (Aktan, 2002:3).

Aile ilgili kavramlar kişiselleştirici faktörlerden uzak olarak değerlendirilebilir. Fakat değildir. Geleneksel aileler dünya üzerinde pek çok yerde kadınların kadın – erkek eşitliğini istemesiyle köklü bir transformasyon geçirmektedir. Dünya üzerinde şimdiye kadar bu eşitliğin sağlandığı bir ulus olmamıştır. Bu küresel düzeyde bir değişmedir. (Giddens, 2000:24).

Bu transformasyon birey ve toplum arasında demokratlık, ilişki, sosyo – kültürel işleri ve alışverişleri hatta belirli bir uzmanlık gerektiren istihdamda Uluslar arası düzeyde çalışma fırsatını ve ülkeler arası evliliklerin artışına sebep olur (H. Erkan, 2004a:220).

4.4. Siyasi Boyutu

Küreselleşme ülkeler arası kültür, inanç ve alışverişin artmasını ülkeler arası iletişimin gelişmesini ve farklılıklara bağlı kutuplaşmaların kalmasını ifade eder (Erbay, 1997 :148).

Siyasi örgütlenme olarak nitelendirilen millet ortak dili konuşan tarihsel geçmişe sahip olan aynı topluluktaki bireylerin birlik, beraberlik içinde yaşamasıdır.

Uluslararası etkileşimin artmasıyla birlikte ulus devletin fonksiyonları küreselleşmeyle değişerek Uluslar arası kuruluşları öne çıkmaktadır. Bu bağlamda millet ve toplum ilişkisinin yeni tarifi oluşmuş ve ulus – devlet egemenliği sarsılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İSTİHDAM VE İŞSİZLİK KAVRAMI

2.1. İstihdamın Tanımı :

İstihdam üretim etkenlerinin üretime iştirak etmesidir. İstihdam üretim faktörlerini içermesine rağmen daha çok iş gücünün üretim faktöründe rol almasını ifade eder. İş gücünün istihdam edildiği sürece üretimi emenlerinin de istihdam edildiği varsayılır (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir ; 2001: 21).

İstihdam çalışan ve çalışmayan grubunda olan çalışma dönemindeki nüfustur. İş başında olan kesim ücret, maaş, gündelik, kendi hesabına veya aile çalışanı olarak en az bir saat ekonomik faaliyette bulunan bireydir.

İş başında olmayan kesim ise iş ile bağlantılı olduğu halde belirli haftalarda gerekli sebeplerle işinin başında bulunmayan işveren ya da kendi hesabına çalışan bireylerdir.

Rutin hayat ihtiyaçlarını belirli yasal çerçeveye dayalı olan kurum veya kuruluşlarla kısmen ya da büsbütün karşılanan otoriteye bağlı olarak hareket eden fakat kişisel giderlerine karar verebilen bireylerin hayatlarını devam ettirdikleri sahalarda yaşayan nüfusa kurumsal nüfus denir. Buna bağlı olarak hastane, huzurevi, okul, yurt gibi yerlerde ikamet edenler kurumsal nüfus kapsamındadır.

2.2. İstihdam Oranı :

İstihdamın kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki orandır.

İstihdam Oranı = (Çalışanlar x İşgücü) x 100

2.3. İstihdam Türleri:

2.3.1. Tam İstihdam :

Tam istihdamı geniş ve dar olmak üzere iki şekilde tanımlayabiliriz. Geniş anlamda tam istihdam emek, sermaye, tabii kaynak ve müteşebbis gibi üretim faktörlerinin hiçbiri boşa kalmayacak şekilde etkin şekilde kullanılmasını ifade eder. Dar anlamda İstihdam ise; çalışma çağındaki bireylerin iş bulabilmesidir.

Tam istihdamın %100 oranda sağlanması imkansız ve mahzundur. Piyasalar da her zaman süre gelen işsizlik ve iş arayan bir kitle mevcuttur.

Tam istihdamın temel özelliği iş arayan kitlenin belirli bir süre beklemeden istihdama kavuşmasıdır.

2.3.2. Eksik İstihdam:

Eksik istihdam geniş ve dar anlamda olmak üzere iki şekilde tanımlanır. Geniş anlamda istihdam emek, sermaye, müteşebbis veya kaynak faktörlerinin tamamının değil de bir kısmının üretimde yer almasıdır.

Dar anlamda ise çalışma çağındaki olan ekonomi faaliyetlerde rol almak isteyen bireylerin iş arayıp da bulamama durumudur. Eksik istihdam oranı : eksik istihdam ile iş gücü oranının yüz ile çarpımı ile bulunur.

2.3.3. Aşırı İstihdam:

Üretim faktörleri tam istihdamda fakat mal ile hizmet ölçüsü toplam talebi karşılamaya yetmiyorsa bu durum aşırı istihdama yol açar. Müteşebbisler talebi karşılamak için vardiya sistemini kullanırlar. Kaynak faktörlerinin yetişemediği yerlerde dış ülkelere temin edilir.

Aşırı istihdam piyasalarda enflasyon durumuna yol açar. Talebin arzdan fazla olması fiyatlarda artışı sağlar. "Talep enflasyonu" meydana gelir. Kaynakların üretim etkeni haline gelmesiyle bir hayli zaman alacağından üretim etmenleri fiyatlarda artışa

sebepe olacaktır. İşletmeler düşük nitelikli kaynak kullanacaklardır. Böylece verimlilik düşecek maliyet artacak ve “maliyet enflasyonu” meydana gelecektir.

3. İşsizlik kavramı

İşsizlik birçok ülkenin problemi haline gelmiştir. İş gücünün üretim faktörü için kullanılmasından bu yana alınan tüm önlemlere rağmen ekonomik ve sosyal alanlarda olumsuz sonuçlar meydana getirmiştir (Aydemir, 2013:116).

İşsizlik kavramı belli bir döneme ait işsiz rakamı belirler. Kurumsal nüfusun dışında kalan işsizler ve iş gücünde bulunmayanlar arasında devamlı bir akış mevcuttur. İş gücüne dahil olmak isteyen kesim ya iş bulacak çalışan kesime tabi olacak ya da iş bulamayarak işsiz olacaktır. Çalışan kesimden bir kısmı emekli olacaktır. Çalışan kesimden bir kısmı emekli olacak bazıları ise mevcut işlerinden çıkarılarak işsiz kalacaktır. İşsiz kesimin bazıları iş bulacak bir kısmı ise umudunu kıracaktır. Bu kesime “cesareti kırılan işçiler” denir (Ünsal , 2007:88).

ILO'ya göre bireylerin işsiz olarak tanımlanması için 3 koşul gerekir. Çalışma yaşında kurumsal kesimden olmayan bireylerden (15 yaş ve üzeri);

- a) Referans çağında mevcut bir işe sahip olmayan
- b) İş arama döneminde olan
- c) İş bulduğu surette iş başı olabilecek alanlarda işsiz olarak ifade edilir.

İş bulan fakat işe başlamak için belirli bir süre bekleyenler işsiz olarak kabul edilir. Çalışabilecek durumda olan fakat tercihini çalışmamaktan yana kullanan kesimde işsiz olarak adlandırılmaktadır. AB ülkelerinde iş bulma kurumlarına kayıtlı fakat henüz iş başı yapamayan kişiler işsizlik olarak adlandırılır. Sahip olduğu işinde değişime giderek ya da başka bir işe geçiş yapanlar da işsiz olarak nitelendirilir (Bayraktar ve İncekara, 16-1)

4. İşsizlik Türleri:

4.1. Friksiyonel İşsizlik (Geçici İşsizlik)

Eğitim sürelerini bitirenlerin iş başı yapıncaya kadar belirli sebeplerle mevcut işlerini değiştirmek isteyenlerin yeni işlerine başlayıncaya kadar geçen zamandaki işsizliğe denir. Bireyler yeni bir iş bulduğunda daha iyisini bulabilirim umuduyla başka işler ararken işverenler ise daha verimli daha nitelikli bireyler aramaya devam ederler. Burada doğru işçi ve doğru işveren aranırken zaman süresi uzar.

İş arayanlar ilk iş görüşmelerinde fiyat beklentisini oldukça yüksek tutarken işsiz kalma süreleri uzayınca fiyat beklentileri düşer ve kendilerine sunulan ücretleri kabul etmek zorunda kalırlar.

4.2. Mevsimsel İşsizlik

Belirli mevsimlerde meydana gelen mevsimler sebebiyle üretim veya ekonomik olayların düşüşüne bağlı işsizlik türüdür. İnşaat, tarım gibi sektörlerde üretim yazın yapılırken kışın ise kış turizmi üretim halindedir. Buna bağlı olarak kış sektöründe çalışanlar yaz sektöründe işsiz kalırken, yaz sektöründekiler ise kış sezonunda işsizdir.

4.3. Konjonktürel (Dönemsel) İşsizlik

Piyasalarda tam istihdama yakınlaşarak yatırım ve verimin arttığı, istikrarın sağlandığı, tüketimin arttığı evreler yüksek konjonktürü üretim etmenlerinin tam kullanılmadığı paradaki dengenin sağlamadığı evreler alçak konjonktür olarak adlandırılır.

Konjonktürün daraldığı zamanlarda meydana gelen işsizlik türüne konjonktürel işsizlik adı verilir. Nedeni ise efektif taleptir. Talep eksik ise işsizlik artar talep yüksek ise işsizlik azalır (Aydın, 2013:12).

Ekonomide üretimin artmasıyla beraber istihdam artar, işsizlik azalır. Piyasalarda talep artar, ekonomi genişler. Bu evrelere “canlanma dönemi” denir. Bazı dönemlerde ekonomi daralmaya gider talep düşer. Bu döneme “depresyon dönemi”

denir. GSMH'nın düşmesi üretimin yapılmaması ve işsizliğin artması ise “daralma dönemi” olarak adlandırılır.

4.4. Gizli İşsizlik

İş başında görünmesine rağmen üretime katkısı olmayanların oluşturduğu işsizliktir. Gizli işsizlikte marjinal verim sıfırdır. İşten çıktığı durumda üretimde veya çıktı miktarında bir azalma görülmez. Az gelişmiş ülkelerde gizli işsizlik kaynak eksikliğinden kaynaklanırken gelişmiş ülkelerde ise talep eksikliğinden kaynaklanır.

5. İKTİSAT TEORİLERİNE GÖRE İSTİHDAM

İstihdama dair iktisatçıların yaklaşımları mevcuttur. Bu yaklaşımlarda gerek makro gerekse mikro ölçekte iş gücü ele alınmıştır. İş gücü, enflasyon, işsizlik, rekabet politikaları üzerinde yoğunlaşmıştır. Makro ekonomik problemlerin çözüm yoluna gidilmiştir. Yeni- Klasik iktisatçılar makro ölçekte açıklamaya çalışırlar. Keynesci iktisatçılar ise mikro modeller üzerinden ilerlerler.

Piyasalarda dengesizliğin çözümü bulunmaya çalışılmış pareto – optimal denge olarak adlandırılan bu denge üstün bir profil çizer.

5.1. Geleneksel (Klasik) Teorisinde İstihdam

Klasik iktisat terimi ilk olarak Marks'dan duyulmuştur. 1859 senesinde “Politik Ekonominin eleştirisi” kitabında bahsetmiştir. (Küçükkalay, 2001;207)

Klasik terimin günümüzde kullandığımız tabirine kavuşturan iktisatçı ise Keynes olmuştur. Geleneksel iktisatçılar; Klasikler ve Neoklasikler olmak üzere 1700'lerin ortasından 1929 buhran dönemini kapsar.

Kapitalist düzenin önemli krizlerinden olsan bu buhran başta Almanya olmak üzere dünya ülkelerine hızla yayılmaya devam etti. Sanayi devrimiyle gerek serbest ticaret gerekse pazar arayışı ekonomide sömürge düzeninin yayılmasına zemin hazırladı.

5.1.1 Klasik İktisat Teorisi

1750 – 1850 yılları arasında yer alan ekol Adam Smith, Ricardo, Say, Malthus ve Mill gibi önemli iktisatçılardan oluşur.

Büyük bir bölümü mikro temelle açıklarken bazıları ise makro ekonomik temellidir.

Piyasa temelli klasik iktisatçılar piyasa prosedürlerine uyulduğu surette ekonomik sorunların çözüme kavuşacağını savunurlar. Adam Smith “ Ulusların Zenginliği” eserinde doğal uyumu, doğal düzeni kendine düstur edinmiştir. Bu kavramın kurucusu Isaac Newton’dur.

“Laissez – Faire – Bırakınız Yapsınlar “ kuralı uygulanmış devletin ekonomik hayata müdahale etmemesini amaçlar (Paya, 182).

Ekonomi tam istihdamda dengededir. Ücretlerin piyasalar tarafından belirlenmesi tam istihdamın oluşumuna sebebiyet verir. Piyasa aktörleri kendi çıkar ve refahlarını maksimum düzeyde tutmak için çaba sarfederler. Böylece toplum refahında gelişimine katkı sağlarlar.

Piyasa ücret ve fiyatlarının esnek oluşu ekonominin dengesi için önemlidir. Ücretlerin artışı emek talebini düşürür, ücretlerde ki düşüş emek talebini artırır, işsizliğe sebep olur.

Ekonomi de her arz kendi talebini yaratır kuralına bağlı Say Kanunu geçerlidir. Piyasalar Adam Smith’in piyasalar kendiliğinden dengeye geldiği Görünmez el prensibi geçerlidir.

Piyasalar kendiliğinden dengeye geldiğinden dolayı devletin ekonomiyeye müdahale etmesine gerek yoktur. Devletin ekonomiyeye müdahale etmesini engelleyecek şekilde ‘en iyi denk bütçe’ ve ‘en iyi vergi nötr’ vergidir kavramları geçerlidir.

Paranın bir araç olduğu, dış ticarete iş bölümüne uzmanlaşma gerektiği görüşleri hakimdir.

5.1.2 Neoklasik İktisat

Piyasa Ekonomisinin Başarısızlığı olarak bilinen Neoklasik okul kamu müdahalesinin önemini vurgular. Tam rekabetinin sağlanamaması, aksak rekabet olumsuz sonuçlar meydana getirir.

Pozitif dışsallıkta etkinliklerin devlet olarak desteklenmesi, negatif dışsallıkta ise devletin müdahil olması gereklidir.

Toplumsal adaptasyon bireysel fayda sağlar. Müdahaleler KİT'ler tarafından olmalıdır. Tam kamusal mallar yerine yarı kamusal mallar desteklenir.

Neoklasik iktisat klasik iktisatçılarla ortak noktalara değinen belirli fikirlerde değişimler yaparak ilerleyen 1830 – 1930 yılları arasındaki iktisat ekolüdür. Neoklasikler net bir görüş sağlayamamakla beraber üç ortak noktada birleşmişlerdir. Bireyler değer odaklı tercihler yaparlar, bireysel fayda ve kurumsal kâr yüksek düzeyde tutulmaya çalışılır ve bireylerin ekonomide rolü vardır.

Neoklasik eko statik denge, tündengelim, akılcılık ve matematik üzerine kuruludur.

Temsilcileri; Francis Edgeworth, Alfred Marshall, Arthur Cecil Pigou, Pierra Sraffa, Edward Chamberlin, Knut Wicksell, Joseph Schumpeter'dir.

Edgeworth'a göre faydacı felsefeye bağlı kalınmış, matematiksel verilerle açıklanmıştır. Kardinal faydanın aksine ordina yani ölçülemeyen fayda savunulmuştur.

Bireysel ve toplumsal fayda ancak ve ancak tam rekabet ortamında sağlanabilir.

Marshall'a göre mal değerinin ölçümü uzun dönemde talebe, kısa dönemde arza bağlıdır. Rant faktörünü ele almış quasi-rant kavramından söz etmiştir. Faktör talebinde ki artış fiyatlar arası farka sebep olarak quasi-rantı oluşturacaktır.

Pigou'a göre ise servet faktöründen söz etmektedir. Ekonomide ki dalgalanmalar, değişimler psikolojik etkilere bağlıdır.

Ücretlerin azalması tam istihdama ortam sağlayacaktır. Buna bağlı olarak yatırım ve verimlilik artış gösterecektir.

Sraffa'ya göre ise tam rekabet değil, eksik rekabet piyasalara hakimdir. Tüketiciler ürün satın aldığıında kayıtsız kalamazlar haliyle bu durum tam rekabeti etkiler. Dış faydalar şirketlerin tamamını etkilememekle beraber talep eğrisinin negatif eğimli olmasına sebep olurlar.

Marjinal fayda evrensel kavramlarla açıklanmalıdır. Sraffa bazı malların gerek üretim gerekse tüketim faktörü olabileceğini savunur.

Chamberlin önde gelen savunucularındandır. Ona göre tam rekabette talep eğrisi esnek, eksik rekabette ise esnek değildir. Denge kuramını tüm firmalar adına tek bir firma ile incelemiştir.

Wicksell ise faiz oranlarının birbirinden ayrı olmasını tasarruf ve yatırım dengesinin sağlanamamasına bağlar. Tasarruf, yatırım ve faiz oranları dengede tutulduğunda istihdam sağlanır.

Schumpeter konjonktür dalgalanmaları ele almış, müteşebbis kesimi öne çıkarmıştır. Para-kredi faktörlerinin istikrarının önemini vurgulamıştır.

Neo-klasik ekolün bazıları şunlardır:

- Lozan Okulu
- Cambridge Okulu
- İsveç Okulu

***LOZAN OKULU:**

Öncüleri Leon Walras, Vilfredo Pareto'dur. Ekonomik değişimleri ilişkiler üzerinden değerlendirirler. Değer marjinal faydaya bağlıdır. Kişiler paralarının bir miktarını elinde tutarlar. Piyasaları mal ve hizmet piyasaları olmak üzere ikiye ayırırlar.

***CAMBRIDGE OKULU**

J. B. Clark ve Fisher gibi esinlendikleri öncüler vardır. Faydalar verime bağlıdır. Emek ve sermaye stabil kabul edilerek statik toplum öngörülmüştür. İhtiyaç, nüfus ve sermaye artışı, üretimde değişimin yaşanması, emek ve sermaye faktörünün yenilenmesi kaçınılmazdır.

***İSVEÇ OKULU:**

Knut Wicksell öncülerindedir. Faiz, para, fiyat konusunda ilişkiyi inceler. Para miktarında ki değişimin faizi etkilediğini savunur.

- GELENEKSEL İKTİSATIN TEMEL VARSAYIMLARI

- Ekonomide uzun dönem kuralları geçerlidir.
- Piyasalar kendiliğinden dengeye gelmektedir.
- Ekonomide tam istihdam mevcuttur.
- Üretici ve tüketiciler rasyoneldirler.
- Üreticiler üretecekleri, tüketiciler ise tüketecekleri ürün konusunda fiyata göre hareket ederler.
- Faiz oranları esnek olarak belirlenmiştir.
- Para yansız ve nötr bir kavramdır.
- Şirketler ve üreticiler geleceğe dair akılcı bir beklenti içerisindedirler.

6. MARKSİST İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM

Marksist düşünce kapitalizmin analizine dayanır. 2 fikir arasında toplanır. Emek faktörünün sömürülmesi ve sermaye fazlalığının piyasa içindeki yıpratıcı etkisini açıklar.

Meta terimi Marks için önem arz eder. Bir metanın oluşturulması için iş bölümü ve üretim araçlarının sahip kişilerin olması gerekir Marks'a göre kapitalizmi diğer ekollerden farklı kılan etken emek metasıdır.

Kapitalist düzende kârı yükseltmek amacıyla çalışan saati kısaltılır. Verim, makineleşme ya da iş bölümü yapılır. Diğer bir yol ise çalışma süresinin

uzatılmasıdır. Bu sebeple çalışanlara ve otoritelere baskı yaparlar (Küçükkalay, 388-389).

Marks'a göre kapitalist düzeni etkileyen en önemli faktörlerden bir diğeri ise teknolojidir.

Marks bölüşüm problemini ve kapitalist çekişmeleri açıklar. Sermaeyede emeğin payının azalmasıyla istihdam sorunu ve işsizlik meydana gelir. Teknolojik işsizlik, sanayi ordusu işsizliği doğmaktadır.

Aklın ve mükemmeliyetçiliğin önemini söyler. Bilgi ve eğitim gerekli bir kavramdır. İnsanlar gerek diğer insanlarla gerekse toplumla uyum içinde olmalıdır. Özgürlük bireyler için gerekli bir olgudur.

Bireylerin varoluş ve özüyle arasında çelişki vardır. (Hunt, 1986:97).

Marx insanın ana çekirdeği onu hem özgün hem genel hem sosyal hemde toplumsal yapan faktörlerdir. Bireyin sosyal bir varlık olduğunu var oluşu için bunun gerekli olduğunu savunur.

İnsanın en yalın kavramla hayvan olduğu ve kendi kenidisini ancak toplumla bireyleştirdiğinden bahseder. Marx emek kavramını insanla doğa ilişkisine bağlar.

Kapitalizm insanın özüyle çelişir. Emeğin metaya dönüştüğü süreçte yabancılaşma meydana gelir. (Marx, 1975:324).

Marx yabancılaşmayı 4 şekilde açıklar.

1. Bireyin ürettiği ürün ile ilişkisi
2. Bireyin kendi faaliyeti ile olan ilişkisi
3. Bireyin tür varlığı ilişkisi
4. Bireyin diğer bireylerle olan ilişkisi

Özetle;yabancılaşma insanı insan yapan özelliklerden çıkma sürecidir. Marx özel mülkiyetin insanın özgürlüğünü kısıtladığını onu ancak sermaye, alım satım, yeme içme gibi faktörlerde kullandığında kendisine ait saydığını söyler.

Marx;Fetişizm ve Şeyleşme kavramından bahseder. Ve bu iki kavramın yabancılaşmaya sebep olduğunu, kapitalist düzende yabancılaşmanın söz konusu olduğunu açıklar. Kapitalist bireyin kişileşmiş sermaye olduğunu, kapitalistin ruhunun sermaye ruhu olduğunu dem vurur. (Marx, 1976:342).

Marx insanların giderek toplumdan, kendinden uzaklaştığını, eşyanın egemenliği altına girdiğini ve hal bu iken yabancılaşmanın kaçınılmaz olduğunu vurgular. Marksist kavram dinamik temeller üzerine kurulmuştur.

Güç kavramı kontrol etme, başı öne eğme gibi sonuçlar doğurarak özgürlüğü kısıtlayıcı etkiye sahiptir. Kapitalist düzen köle-efendi ilişkine sebep olur. Sonucunda köle kendini efendisinin gözünden görmeye başlar.

İdeoloji kavramından söz ederken ideolojiyi bir taraftan üretim etmeni görür, diğer taraftan ise gerçeğin çarpıtılmış işlevidir der. Marx'a göre görünüş ve gerçeklik , fiyatlar ile değerler de birbirinden farklıdır.

Marksist ekonomide planlanmış fiyat, özel mülkiyet yerine kamu mülkiyeti önceliklidir. Emek-değer, artık-değer kuramları vardır. Emek-Değer kuramı fiyatlandırmadan daha fazlasıdır. .

7. KEYNESYEN İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM

Büyük Buhranla etkisini yitirmeye başlayan klasik görüşün yerini Keynesyen görüş almıştır. Keynes 1936 'da çıkardığı istihdam, faiz ve Para Genel Teorisi kitabıyla iktisat alanına önemli katkılar yapmıştır. Makro iktisat, Maliye Teorisi, Müdahaleci yaklaşımın ivme kazanmasında rol almıştır (Emsen, 1999: 169-170).

Keynes'in gerek geleneksel gerekse Marksist görüşle benzer ve ayrı yönleri vardır. Keynes devletin ekonomiye müdahalesi ilkesinin gerekliliğini savunur. İşsizliğin bir sorun olduğunu ve bu soruna bir çözüm getirilmesini açıkça ifade eder. Ekonomide

meydana gelen eksik istihdamın müdahale ile tam istihdama kavuşacağı görüşündedir.

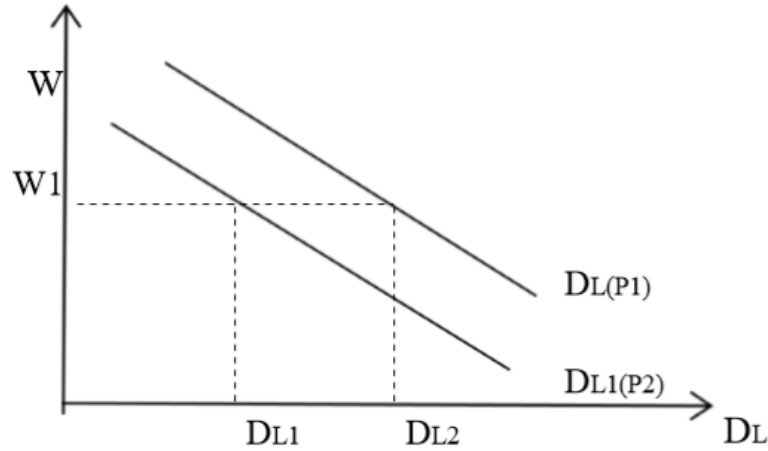
-KEYNESYEN İKTİSADIN TEMEL VARSAYIMLARI

- Piyasalar da eksik rekabet geçerlidir.
- Tam istihdam özel, eksik istihdam ise genel bir durumdur.
- Piyasalara makro çerçeve katar.
- Ekonomiyi kısa dönem olarak baz alır.
- İstihdam ve geliri belirleyen etken efektif taleptir.
- Fiyat ve ücretler yapışkandır.
- Maliye politikası öngörülmüştür.
- Devletin ekonomiye müdahalesi gereklidir.
- Para ve faiz oranları üzerinden“Likidite Tercihi Teorisi “ni savunmuştur.
- Para dolaşım hızı sabit olmamaktadır.
- Faiz bir fırsat maliyeti olup, arz ve talep tarafından belirlenmektedir.

8. KEYNESYEN MODELDE EMEKTALEBİ

İş gücü piyasalarında ki talep edilen emek miktarını belirtir.

Grafik 1:Keynesyen Modelde Emek Talebi

Kaynak: Erdal M. Ünsal, Makro İktisat, 2007, s. 262.

Emek arzı fiyatta ki değişimlerden etkilenmez. Reel ücretten ziyade nominal ücrete tabidir.

$$SL=f [W(+), P(0)]$$

Nominal ücrette meydana gelen dalgalanma emek arzının sifıra düşmesine sebep olabilir. Emek arzı nominal dalgalanmalara karşı esnektir.

$$SL = f [W(\infty), P (0)]$$

8.1.Keynesyen Modelde Emek Arzı

Grafik 2: Keynesyen Modelde Emek Arzı

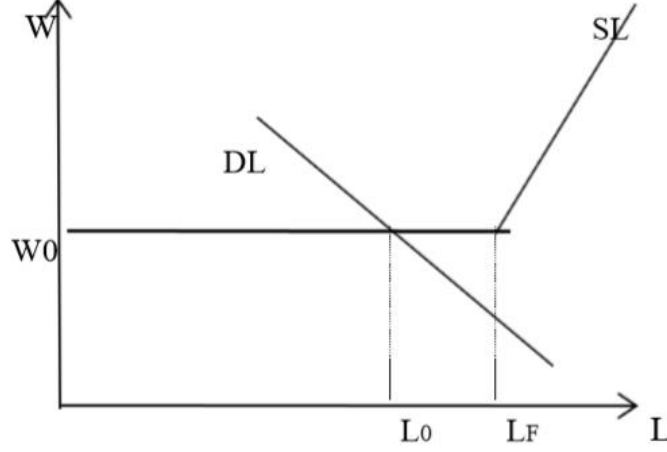

Kaynak: Erdal M. Ünsal, Makro İktisat, 2007, s. 263

Grafikte ki SL emek arz eğrisini LF istihdam düzeyine kadar esnektir. Bu durum işçilerin nominal ücret düzeyinden istihdam arızını kabul ettiklerinin göstergesidir. SLecek eğrisinin dik olması cari ücret seviyesinde ki tüm işçilerin istihdam ettiğini gösterir.

8.2.Keynesyen Modelde Emek Dengesi

Grafik 3:Keynesyen Modelde Emek Dengesi

Kaynak: Merih Paya, Makro İktisat, 2007, s. 221.

Grafikte W ücret, L istihdam, LF istihdam düzeyini gösterir. Toplam talep ve toplam arzın dengeye ulaştığı görülür.

9. MONETARİST İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM

Parasalcılıkta olarak bilinen bu akım Milton Friedman tarafından benimsenmiştir. Liberal görüşün hakim olduğu bir ekoldür. 1970. Keynesen okulun yetersiz olmasıyla ortaya çıkmışlardır. 1960'lı dönemlerde artan enflasyon ve işsizlik birçok ülkede artış göstermiş piyasalarda uygulanan ekonomik politikalarda problemler meydana gelmiştir. Gecikmeler, sorunlar, kuşku istikrarın bozulmasına sebep olmuştur (Parasız ve Bildirici ; 367) .

Monetarist kavramı ilk dile getiren Karl Brunner olmuş. Sistemli olarak açıklamıştır. Para politikasının Maliye Politikasından üstün olduğu görüşüne sahiptirler.

Para politikasına dem vurmuş, ekonomide ki dalgalanmaları yanlış para politikalarına bağlamışlardır. Para arzının artırılmasını ve enflasyonunda parasal bir olguya dayandığını söylemişlerdir.

Harcamaların özel sektörden borçlanma yoluyla yapılması dışlama etkisini de beraberinde getirecektir. Monetaristler bireylerin harcamalarını gelecekteki gelirlerine bağlamaktadır.

Adaptif beklenti kavramına yer vermişlerdir. Beklentilerdeki değişimin sorunların zamanla düzeleceği görüşündedirler. Monetarist görüşün ana çekirdeğinde miktar teorisi yer almaktadır. Kısa dönemde parasal değişimler reel değişimleri etkiler.

Friedman paranın yansız olduğu görüşündedir. Para arzı ve piyasalar arasında etkileşim olduğunu varsaymıştır. Monetaristler ücretleri esnek, piyasaları ise rekabetçi görürler. Para politikasının öneminde bahsetmiş, para politikalarının maliye politikalarından üstün olduğunu söylemiştir.

Adaptif Beklenti kavramından söz etmektedirler Buna göre beklentilerin adapte edileceği, hataların ise absorbe edileceği ön görülmüştür.

Sürekli Gelir Teorisine göre ise bireyler ortalama bir gelir sağlayarak, servetlerine dokunmadan yaşamlarına devam edebilmektedirler. Para miktarında ki artış nominal geliri 6-9 ay süre zarfında etkiler. Para miktarı ve enflasyon ilişkisi 12-18 ay arası ölçülür. Fiyatların etkisi ise 6-9 ay arasında kendini gösterir.

Monetaristler, Klasik ekolün aksine ekonominin her zaman tam istihdam da olmayacağı görüşünü savunurlar.

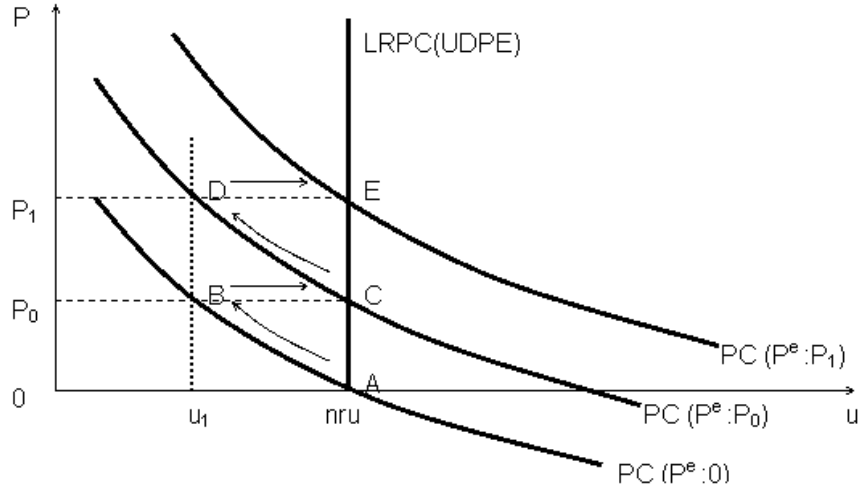
10.UYARLANABİLİR BEKLENTİLER VE PHİLİPS EĞRİSİ:MONETARİST GÖRÜŞ

Milton Friedman'ın başarılar kazandığı Philips Eğrisi beklentiler kuramına dayanmaktadır.

Uyarlanabilir Beklentiler kuramına göre, çalışan ve iş verenler fiyatlarda ki değişimlere farklı zaman sürecinde tepki verirler. Üreticiler için malların nssbi fiyatı önemlidir. Gerek üretim faktörleri miktarlarının gerekse de işçi ücretlerinin değişimleri az bir zaman zarfında algılanabilir.

Fiyatta ki artışlar durumunda üreticinin hemen, işçilerinde geç müdahale etmesi ‘uyarlanabilir beklentiler’olarak açıklanır.

Grafik 4:Uyarlanabilir Beklentiler ve Phillips Eğrisi

Uyarlanabilir Beklentiler Philips Eğrisi'ne yeni bir bakış açısı kazandırdı. Enflasyon ve işsizlik arasında bir trade-off mevcuttur. Philips dış bükeydir. İşçilerde ki yanılmanın fark edilmesi sonucunda Philips Eğrisi yatay eksene dik haldedir.

Grafikte ki her negatif eğri fiyat artış beklentisini gösteren kısa dönem Philips Eğrisi'dir. Uzun dönem Philips Eğrisi ise işsizlik oranına bağlı olup yatay eksene diktir.

11. YENİ KLASİK İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM

Ortodoks Paracı yaklaşımı örnek olarak başlayan akım daha sonraları ondan ayrılmıştır. Yeni Klasik ekol Monetaristlerle bazen benzer bazen farklı özellikler göstermişlerdir. Lucas, Sargent, Barro öncülerindendir. İşsizlik, enflasyon, dış ödemeler dengesi ile ilgili hedef ve yöntemleri vardır.

Rasyonel beklentiler hipotezine yer verirler. Bu sebeptendir ki bu okulun diğer bir adı da Rasyonel beklentiler okuludur. Bu hipotezleri ile ekonomi de devrim yapmışlardır.

Asimetrik bilginin olmadığını simetrik ve eksik bilginin olduğunu savunurlar. Para politikalarının enflasyona neden olduğu ve paranın yansız olduğunu açıklarlar. “En iyi politika politikasızlıktır” görüşündedirler.

Konjunktür teorisinde teknolojiye bağlı olan işsizlikten bahsederler. Onlara göre teknolojik değişime adapte olmak zordur. Teknolojik değişimler ekonomiyi etkiler.

Yeni Klasik Makro İktisat Teorisi ve Yeni Klasik Reel Konjunktür Teorisi ilerletildi. Konjunktür dalgalanmalarında birbirinden ayrıldı.

J. Muth Rasyonel Beklentiler Teorisini ortaya koydu. Bu teoremden beklentilerden ve bireylerin sürekli hata yapmayacağından bahsetti.

Temel varsayımları şunlardır:

-1929 Buhranını beklentilere bağlantı kurarak açıklamışlardır.

İktisadi kurumlar karar verirken yatırım, tüketim faktörlerine dikkat ederler.

-Philips Eğrisi uzun dönemde ve kısa dönemde geçersizdir.

-Emek arz ve talebi ücretin bir faktörüdür.

-Daha önceden belirlenen önlemler boşunadır ve bireyler kendi önlemlerini kendileri alabilmektedir.

-Piyasalar doğal hasıla seviyesindedir.

-Fiyatlar esnek ve dengededir.

-İşsizlik gönüllü bir durumdur.

12. RASYONEL BEKLENTİLER TEORİSİ

İlk kez 1961 yılında John Muth tarafından keşfedilmiştir. Adaptif ve rasyonel olmak üzere beklentileri ikiye ayırır. Kişiler hata yapabilir ama yaşamı boyunca sürekli hata yaparak ilerlemez. Bir değişkenin değeri öngörülürken, değeri etkileyen etkenlerin tamamı en aktif şekilde kullanılır.

Rasyonel Beklentiler Teorisi aslında piyasalar için önemli bir ihtiyaç olarak görülür. Kişilerin faktörler için gerekli bütün bir enformasyona sahip olacağını yada çeşitli maliyetlerden dolayı kısmi enformasyona sahip olacağı varsayımı mevcuttur.

Bütün bir enformasyona sahip olabilmek için tahminlerde hata yapılabilir eleştirisine maruz kalmıştır. Karar mekanizması olarak algılanılmasının doğruluk payı tartışılmıştır.

Rasyonel Beklentiler Kuramı'nın ilk çekirdeği John Muth tarafından atılmış Milton Friedman ve öğrencileri tarafından geliştirilmiştir. Hipotez yıllar boyu değişimlere, olumlu ve olumsuz etkenlere maruz kalmıştır.

Rasyonel Beklentiler Hipotezi mükemmel ve hatasız değildir. Hatalar meydana gelebilir. Ancak bu hatalar daima devam etmez. Sistemik yanlışların oluşması zordur.

13. LUCAS'IN SÜRPRİZ ARZ FONKSİYONU

1970'li dönemlerden önce varsayılan modellerin katsayılarında değişim olmadığı, politik değişimlerin model katsayılarını etkilemediği varsayılmaktadır. Lucas politikalar değiştiğinde model katsayılarının da değişime uğradığını ifade eder.

Lucas istihdam ve çıktıya dair uygulanabilecek en iyi politikanın şok politikaları olduğu görüşündedir. Yönetimler planlarını önceden açıklarsa, toplu önlemini ona göre alır ve bu durumda Lucas'a göre 'en iyi politika politikasızlıktır'. Bu durum politika ilintisizliği olarak da nitelendirilir.

Lucas uygulanan modellerin beklentileri dışlamasına sebebiyet vermesi ve beklentilerin sürekli değişim içinde olmasından dolayı eleştirir.

Lucas Arz Eğrisi Denklemi;

$Y = Y_n + a(P - P_e)$ şeklindedir.

Burada a katsayısı ekonomide ki yanılma payını, Y cari üretimi, Y_n doğal dengeyi, P_e fiyat seviyesini ifade eder.

Lucas bugün yapılacak hamlelerin ve beklentilerin zamana ve şartlara bağılı olarak deęiŖeceęini bu yzden politikaların her zaman olumlu sonuçlanmayacağını ifade eder.

14. POST KEYNESYEN İKTİSAT TEORİSİNDE İSTİHDAM

Post Keynesyen okul birçok grŖ içinde barındırır. Joan V. Robinson , N. Kaldor , Richard Kahn , H. Minsky, Paul Davidson ncleri arasındadır.

Belirsizlik ve zaman sorununu ele alırlar. Monetaristlerin birçok grŖn reddederler. Devletin etkin bir faktör olduğunu, piyasaların dengede olmadığını varsayarlar.

Post Keynesyenler fiyatlandırma, rasyonel beklenti gibi kavramları reddederler. Temel unsurları yatırımdır. Yatırıma, kapasite artırımına önem verirler. Gelecekteki belirsizlik sebebiyle rasyonel beklentiler teoremini reddederek gerçekçi bulmazlar. Beklentilerinde yanılma payı olabileceğini savunurlar.

Fiyatlar üreticiler tarafından belirlenir ve talebe çok fazla duyarlıdır. Para arzı ise faiz oranına duyarlıdır. Weintraub'a göre enflasyonun artıŖ sebebi ücret maliyetleridir. Davidson ise belirsizlik kavramının göz ardı edildiğini ifade etmiŖtir.

Rabinson gelir dağılımı konusuna göz atmıŖ, ortaya çıkan sorunların sebebinin gelir dağılımında daha fazla pay alabilmek için ortaya çıktığını savunmuŖtur. Gerek monopol gerek se oligopol piyasalar ekonominin kendiliğinden dengeye gelmesine mani olurlar.

GeliŖimi 1930'lu yıllara kadar dayanan Post Keynesyen İktisat, Neo-Klasik iktisatçılara tepki olarak doęmuŖtur. 1970 Buhranı'nın sorumlusunu Keynesyen iktisat olarak görürler. Beklenti ve yatırım faktörü onlar için önem arz etmektedir.

Yatırımları, gelir dağılımlarını ekonominin omurgası sayarlar. Emek ile malı aynı kefeye koymazlar. Emek talebi ile üretim arasında iliŖki vardır. Sabit cret sisteminin istikrarı sağlayacağını anlatırlar. Para ve maliye politikaları ekonomiyi tam istihdama ulaŖtırmaz.

Beklentilerin var olduğunu, rasyonelliğin uzak bir kavram olduğunu vurgularlar. Kişilerin yeterli ve eksiksiz bir bilgiye sahip olması mümkün değildir. Ekonomide ki dalgalanmaların sebebi belirsizliğe bağlanır.

Kalecki fiyat uygulamalarında önemli role sahiptir. Fiyatlar başka maliyetlere kar eklenerek belirlenir. Para arzı endojen bir kavramdır. Bankacılık faktörü para akışında önemli role sahiptir.

Ekonomik büyüme için yatırım ve gelir dağılımı bir hayli önemlidir. Bireyler arasında ki gelir mücadelesi enflasyonu etkiler. Devlet, sendikalar ve şirketler ekonomi üzerinde karar mekanizmalarıdır.

Post Keynesyenler emek ve mal piyasasının birbirinden oldukça farklı kavramlar olduğunu vurgulamışlardır. Malı soyut bir faktör olarak nitelendirirken, emeği oldukça önemli insana ait bir faktör olarak görmüşlerdir.

Fiyatlarda ki artış veya azalış reel fiyatlarda değişime etki etmez. Nominal ücretlerde ki esneklik reel ücretlerde esnemeye sebep olmaz. Bu durum sonucunda istihdam da azalma görülmez.

Maliye politikalarının gelir dağılımında etkili olduğunu fakat bu politikaların ekonomiyi dengeye getiremeyeceğini savunurlar. Gerek enflasyon gerekse de tam istihdamı sağlayamazlar.

15. YENİ KEYNESYEN TEORİSİNDE İSTİHDAM

Heterojen bir grup olan Yeni Keynesyen grubu 1970'li yıllara dayanmaktadır. Joseph Stiglitz, Ben Bernanke, Robert Hall, John Taylor, L. Ball, D. Romer, A. Okun, A. Blinder önemli katkılar yapmışlardır. Yeni Keynesyenler eksik rekabet, eksik piyasa, asimetrik bilgi üzerinde çalışmalar yapmıştır. Şirketler, kârlarını, çalışan faydalarını maksimum düzeyde tutarken olumsuz sonuçlar meydana gelebilir. (Parasız ve Bildirici ; 284).

Fiyat ve ücretlerdeki katılık piyasalarda dengesizlik oluşturur. Piyasa başarısızlığının sebebi ise yapışkanlık ve eşitliktir. Yeni Klasik İktisatçılarla ortak fikir sağlarken

ücret katılıkları ile görüş ayrılığına düşer. Para arzındaki meydana gelen değişimler faiz seviyesi üzerinden toplam talebi etkiler.

İlk kez 1984 döneminde Michael Parkin tarafından ifade edilmiş fakat 1980'li yıllarda kullanılmaya başlamıştır. Heterojen bir felsefeye sahip olan bu ekol farklı görüşleri de içinde barındırır.

Ortodoks Keynesyen okulda ki yanlış ve eksikleri ortaya çıkararak, ücret ve fiyat katılımlarını da içine alan arz eğrisi oluşturmak istediler.

Ortodoks Keynesyen Okulu 3 sebepten dolayı eleştirmişlerdir.

-Mikro Ekonomik açıdan eksiktir.

-Uyumcu Beklentiler Teorisini ölçek almaktadırlar.

-Toplam talebi ölçü almışlar, toplam arz bakımından yetersiz kalmışlardır.

Mikro ekonomik yönü geliştirmek ve ücret katılıklarına sebep olan mikro etmenleri göstermek amaçlanmıştır. Uyumcu beklentiler hipotezi yerine rasyonel beklentiler hipotezini örnek almışlardır.

Piyasalara dengesizlik hakimdir. Piyasa dengesizliği konjonktür teorisi daha doğrudur ve dalgalanmalar iktisadi refaha zarar verebilir. Onlara göre para kısa dönemde yanlı, uzun dönemde yansızdır. Philips eğrisine şokları da ekleyerek marka gelişime katkı sağladılar.

Yeni Klasik dönemde firmalar var olan mevcut fiyatı kabul ederken, Yeni Keynesyenler de fiyatı firmaların belirleyebileceği görüşü vardır. Talep ve arz şokları dalgalanmalara sebep olurlar ve ekonomiye müdahale gereklidir.

Doğal işsizlik oranını NAIRU terimi ile ifade etmeyi tercih ettiler. Sebebidoğal işsizliğin tam rekabet, NAIRU'nun ise eksik rekabet piyasasına hakim olmasıdır.

NAURI oranlarında ki artış 'Hysteresis Etkisi' olarak ifade edildi. Cari işsizlik rakamlarının NAIRU'yu da yanına alarak artmasını, düşmesini veya sabit kalmasını önlemesine 'Hysteresis Etkisi'denilmektedir.

Piyasalarda eksik rekabet, asimetrik bilgi gibi faktörler söz konusudur. İstek dışı işsizlik piyasaya hakimdir. Rasyonel beklentiler kabul edilir. Para politikaları üretimin artışına sebep olur, çıktı düzeyini artırır.

Ücret ve fiyatların yapışkan olmasının sebeplerini şu şekilde açıklarlar.

Etkin ücret teorisi;

Verim ile ücret ilişkisini inceler. Yüksek ücret ile çalışanın vasfı arasında doğru bir orantı vardır. İşgücü arzında meydana gelen bir artış sebebiyle ücretleri düşürmek verimsizliğe sebep olmaktadır.

Zımnî sözleşmeler teorisi;

Adam Smith'in görünmez el teorisinden etkilenen A. Okun bu teoriyi 'görünmez tokalaşma' olarak ifade etmiştir. Ücretler çalışan ve işçi arasında belirlenir. Durgunluk ve dalgalanma dönemlerinde ücrette bir değişiklik olmaz.

Süre teorisi;

Belirli bir dönem işsiz kalan işçi düşük ücret bile olsa çalıştırılmak istenmez. Sebebi ise; yeten ve becerilerinin körelme ihtimalidir.

İçerdekiler-Dışardakiler modeli;

İçerdekiler kısmı mevcut çalışanı, dışardakiler kısmı ise işsiz kesimi ifade eder. Firmalar yeni bir çalışan alıp işi öğrenmesini beklemek yerine, mevcut çalışanlarına zam yapmayı tercih ederler.

Koordinasyon Yetersizlikleri;

Firmalar, sendikalar ve çalışanlar arasında iletişim ve koordinasyon sorunu vardır. Bu durum fiyat ve ücret ayarlamalarını geciktirici etki yapar.

Fiyatların karışık ayarlanması;

Fiyatların aynı anda değiştirilmesi imkansız olduğundan firmalar fiyatı ilk değiştiren olmayı tercih etmezler.

Toplam talep dışsalılıkları;

Firmalar fiyat dzenlemelerinde gerek kendi çıkarlarını gerekse de diğer firmaları baz alırlar.

Uzun dönemli sözleşmeler;

İşveren ve çalışanlar kendi aralarında sözleşme yaparlar. cret zammı ise sözleşmenin sona erdiği dönemlerde yapılır.

Men maliyetleri;

Fiyat değişim prosedürleri firmaya mali yük getirir. Yeni fiyatların duyurulması, ilan verilmesi firmaya masraf çıkmasına sebep olur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE İSTİHDAMIN YAPISI

Son 10 yıllık sürede ülkemizde istihdamın yapısı değişime gitmiş tarımda azalma ile beraber imalat ve hizmet artış göstermiştir. (Karagöl ve Akgeyik : 8).

Türkiye'de temel problem istihdamın fırsatlarının tam olarak oluşturulmamasından kaynaklanır. Nüfus artış hızına yetişemeyen işi ve yatırım fırsatları iş gücü piyasalarını olumsuz yönde etkiler. İş gücü ile beraber istihdam da azdır.

2000'de istihdam rakamı 21. 581. 000, 2013'te ise 25. 524. 000'e çıkmıştır. 2000'de istihdam oranı %46, 7, 2013'te ise %45, 9'dur. Bu oranlar Avrupa Birliği Lizbon hedeflerinin gerisinde kalır.

3.1.Cinsiyete Göre İstihdam

İstihdam yaş oranı ve bu orandaki değişimler iş gücü ile ilgili bilgi verir. 15-24 yaş istihdama girişte başlangıç rakamı olarak belirlenirken bu yaş grubunun eğitime katılması ile birlikte istihdamda düşüş görülür. 25-54 yaş grubu kadın ve erkeklerin istihdamda kadınların erkeklerden daha düşük rakamda yer aldığı görülür.

2001-2008 yılları arasında meydana gelen ekonomik krizin istihdam üzerinde olumsuz etki oluşturduğu, 2001 krizi etkisinin uzun süre devam ettiği gözlemlenmiştir.

Tablo 1:Cinsiyete Göre İstihdam

ERKEK												
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	Toplam
2000	1.375	1.715	2.644	2.356	2.093	1.842	1.368	845	593	426	523	15.780
2001	1.228	1.658	2.630	2.388	2.072	1.827	1.387	846	593	424	503	15.555
2002	1.093	1.503	2.628	2.434	2.075	1.815	1.389	860	572	407	456	15.232
2003	943	1.458	2.640	2.524	2.132	1.864	1.415	913	534	385	448	15.256
2004	895	1.454	2.289	2.332	2.121	1.885	1.404	880	545	333	448	14.585
2005	927	1.454	2.400	2.371	2.165	1.923	1.470	927	564	324	432	14.958
2006	933	1.444	2.440	2.418	2.201	1.942	1.512	969	573	332	400	15.165
2007	925	1.420	2.523	2.437	2.254	1.989	1.531	1.001	580	341	381	15.382
2008	940	1.380	2.552	2.464	2.281	2.004	1.556	1.050	613	357	402	15.598
2009	894	1.296	2.416	2.456	2.248	2.003	1.590	1.066	649	377	411	15.406
2010	934	1.334	2.477	2.630	2.343	2.083	1.687	1.141	699	416	424	16.170
2011	943	1.503	2.566	2.763	2.437	2.183	1.785	1.250	785	462	459	17.137
2012	931	1.504	2.546	2.837	2.497	2.265	1.839	1.299	839	498	457	17.512
2013	948	1.528	2.555	2.882	2.553	2.317	1.917	1.344	867	496	475	17.883
KADIN												
2000	686	920	895	722	644	544	414	315	259	180	222	5.801
2001	619	955	876	777	672	577	457	342	249	194	251	5.969
2002	603	936	912	821	696	592	495	349	253	223	239	6.122
2003	532	844	905	807	708	600	479	341	261	191	224	5.891
2004	440	765	752	675	637	531	413	282	218	149	184	5.047
2005	420	753	788	685	658	563	439	299	201	135	166	5.108
2006	420	736	834	722	702	586	441	319	214	135	147	5.258
2007	399	749	858	753	720	594	453	322	213	144	152	5.356
2008	410	753	902	785	770	611	487	347	228	147	156	5.595
2009	404	734	912	871	796	678	510	381	256	166	163	5.871
2010	417	779	977	932	888	797	582	419	289	179	166	6.425
2011	435	816	1.007	1.031	961	871	674	473	318	196	191	6.973
2012	407	805	1.045	1.128	1.014	954	712	515	330	209	191	7.309
2013	417	835	1.059	1.183	1.080	1.011	761	534	352	219	189	7.641

3.2.Eğitime Göre İstihdam

Eğitimle iş gücünün arasında bağlılık ülkelerde artış göstermektedir. İş gücünde verilmliliğin artması için eğitimi iş gücü büyük önem arz eder. (Bozdağlıoğlu, 2007:7)

Ülkemizde de eğitimin artması ile beraber gerek kadınlara gerekse erkeklerde istihdamın artışına sebep olur. İstihdam oranında en düşük oranı okur-yazar olmayan en yüksek oranı yüksek okul ve fakülte mezunları alır.

Eğitime göre istihdam edilenlere bakıldığında erkek ve kadınlarda en fazla payı ilkokul mezunları alır. Okuma – yazma oranı kadınlarda erkeklerden fazladır.

2013/'te istihdam oranları incelendiğinde rakamlar şöyledir:

%19 yüksekokul – fakülte mezunu, %8 'i ortaokul, %9. 8 'i ise lise dengi okullar oluşturur.

Vasıfsız alışan oranını istihdam da payı oldukça yüksektir. 2013 yılında istihdam rakamı 25. 524. 000 olup 4. 831. 000'i yüksek ğretim/fakülte mezunu olup, 8. 784. 000'i ilkokul mezunu olarak belirlenmiştir.

2013 istihdam verilerine göre %19'u yüksek ğretim veya fakülte %8'i orta okul, %9, 8ise meslek okulu mezunu olmuştur. İstihdamda en büyük payı ilkokul mezunları almıştır.

Tablo 2:EğitimeGöre İstihdam

ERKEK									
	Okuma- yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul	Ortaokul veya dengi meslekokul	Genel lise	Lise dengi meslek okul	Yüksekokul veya fakülte	İlköğretim	Toplam
2000	670	476	8. 697	1. 836	1. 834	972	1. 262	31	15. 780
2001	634	488	8. 335	1. 834	1. 747	1. 147	1. 309	62	15. 555
2002	490	425	7. 849	1. 914	1. 730	1. 311	1. 435	77	15. 232
2003	451	373	7. 600	1. 951	1. 783	1. 419	1. 574	105	15. 256
2004	439	485	6. 958	1. 865	1. 903	1. 225	1. 505	206	14. 585
2005	359	551	6. 676	1. 943	1. 865	1. 524	1. 664	377	14. 958
2006	339	559	6. 548	1. 973	1. 812	1. 676	1. 782	475	15. 165
2007	302	558	6. 503	1. 887	1. 819	1. 761	1. 902	649	15. 382
2008	288	570	6. 438	1. 818	1. 798	1. 785	2. 043	858	15. 598
2009	307	575	6. 231	1. 719	1. 738	1. 710	2. 123	1. 003	15. 406
2010	310	623	6. 369	1. 724	1. 760	1. 741	2. 341	1. 301	16. 170
2011	325	685	6. 523	1. 766	1. 862	1. 837	2. 602	1. 536	17. 137
2012	307	674	6. 383	1. 752	1. 903	1. 940	2. 883	1. 670	17. 512
2013	293	646	6. 275	1. 760	1. 970	2. 000	3. 068	1. 871	17. 883
KADIN									
2000	1. 247	231	2. 687	231	498	261	632	14	5. 801
2001	1. 266	260	2. 866	209	438	268	642	22	5. 969
2002	1. 159	253	2. 945	260	456	298	704	48	6. 122
2003	1. 042	235	2. 727	285	451	317	759	75	5. 891
2004	811	237	2. 151	267	479	290	710	101	5. 047
2005	750	320	1. 983	279	484	334	817	140	5. 108
2006	722	348	1. 936	283	501	383	912	173	5. 258
2007	688	363	1. 881	249	546	396	982	251	5. 356
2008	672	406	1. 906	213	558	427	1. 098	317	5. 595

2009	696	413	2.020	220	528	416	1.197	381	5.871
2010	771	465	2.233	230	535	438	1.271	482	6.425
2011	823	508	2.389	243	571	460	1.406	574	6.973
2012	812	492	2.432	273	608	480	1.611	602	7.309
2013	817	467	2.509	289	639	524	1.763	634	7.641

3.3. Kent / Kır Ayrımına Göre İstihdam

İş gücünün köylerden kentlere göç etmesiyle beraber kentlerde istihdam artış göstermiştir. Ekonominin kentsel olarak kurgulanmasına sebep olurken kırsal kesim bu oluşumdan olumsuz etkilenmiştir. Kırsal ve kentsel istihdama bakıldığında yaş oranlarında önemli farklılıklar vardır. Kırsalda 15-19 yaş %28, 20 – 24 yaş %48, 3, kentselde 15-19 yaş %18, 7, 20 -24 yaş %42, 8 ‘dir. Bunun sebepleri eğitim, ekonomik fark ve maaş oranlarındaki farklılıklardır. Kırsalda kadınların istihdamı kentsele göre fazladır. Kırsalda iş hayatına başlama yaşı da küçüktür ve 65 yaş sonrasında da istihdam devam etmektedir.

Tablo 3:Kent/Kır Ayrımına Göre İstihdam

ERKEK											
Yıllar	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2000	32,5	54,7	83,9	90,7	91,1	89	75,2	55,6	40	26,5	13,6
2001	29,1	53,5	82,1	88,3	88,2	85,7	72,9	52,1	38,6	23,1	11,4
2002	26,1	49,6	80	86,4	86,8	82,9	69,4	50	36,4	23	10,9
2003	24,2	49	79,5	86,7	86,9	84,5	68,9	50,4	33,7	19,7	9,1
2004	23,6	53,8	80,2	87,1	87,9	85,5	70,4	50,7	37,9	23,1	10,6
2005	26,6	56,7	82,1	87,1	88,5	86,1	72,3	52,2	37,8	22,9	11,5
2006	27,1	56,9	81,2	88,3	88	85,9	72,8	52,5	35,9	23,1	10,4
2007	27,1	56,9	82,4	87,8	88,8	86,8	71,9	51,9	33,9	22,7	9,9
2008	26,9	56,6	81,6	86,9	88,2	86,1	70,9	52,1	34,3	23,4	9,5
2009	25	51,9	77,8	84,1	85,5	83,5	70,5	50,2	34,1	23,5	9,1
2010	26,1	53,8	80,2	87,4	85,5	83,5	74,3	53,3	35,6	24,8	10,1
2011	26,1	57,7	82,4	89,1	89,6	87,4	77,2	57,3	38,9	25,5	9,9
2012	26,7	56,9	82,3	89,2	89,8	88,5	78,7	57,4	40,5	27,4	10
2013	26,4	58,3	83	89,3	89,9	88,6	80,2	58,4	40,5	25	10,8

KADIN											
Yıllar	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2000	11	20, 1	21, 9	20, 1	19	16, 8	10, 6	7, 6	4, 3	2, 5	1, 4
2001	9, 4	19, 7	20, 2	19, 8	19, 5	16, 7	11	7	4, 3	3, 3	1, 6
2002	9, 7	20, 5	22, 4	21, 9	20, 1	17, 3	13	7, 4	5	3, 5	1, 6
2003	9, 4	19, 7	22, 8	21	20, 2	17	12, 3	7, 2	4, 6	2, 5	1, 3
2004	9, 3	20, 3	22, 3	20, 1	20, 4	16, 6	12, 6	8	5, 5	3, 4	1, 5
2005	9, 8	21, 3	23, 8	21	21, 9	18, 4	13, 8	8, 8	5, 9	3, 4	1, 7
2006	10, 6	22	24, 8	22, 7	23, 2	19, 5	14, 1	9, 5	6	3, 8	1, 2
2007	10, 7	23, 2	25, 5	23, 7	23, 2	20, 1	13, 8	9	5, 3	3, 8	1, 3
2008	10, 5	23, 7	26, 7	25, 1	25, 5	20, 8	15, 2	9, 7	5, 4	3, 2	1, 2
2009	10, 2	23, 2	27, 1	26, 5	25, 6	22, 6	15, 6	10, 8	5, 8	3, 6	1, 2
2010	10, 3	24, 5	29	27, 8	28, 2	26, 9	17, 7	11, 2	7, 3	3, 8	1, 5
2011	10, 9	26	30, 3	29, 7	30	29	20, 9	12, 8	7, 9	5	1, 5
2012	10, 2	26, 4	31, 8	32, 3	31, 7	31, 7	23	14, 9	8	5, 2	1, 6
2013	10, 7	28, 4	32, 5	34, 5	34, 5	32, 9	25, 6	15, 8	9, 4	5, 1	1, 7

3.4.İş Durumuna Göre İstihdam

Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ile çalışan ücretleri arasında doğru orantı vardır. Gelişmiş ülkelerde çalışmâ ücreti yüksek, ücretsiz çalışma ve kendi adına çalışma rakamları bir hayli düşüktür. Ekonomide ki gelişmeler kurumsallaşma oranında artışı da beraberinde getirir.

Ülkemizde ücretli çalışan kesim yüksek oranda olup, işveren sayısında ciddi bir artış görülmemektedir. Bir ücrete tabi ve sosyal güvenceye sahip bireylerin artması ülke bazında gelişme olarak kabul edilebilir. (Özpinar, 2001:139).

Kendi hesabına çalışanların oranının artması istihdamda azalışa sebebiyet vermektedir. İstihdam da artış görülse bile gelişmiş ülkelerin istihdam rakamlarının altında kalmıştır.

2000 yılında istihdam edilen erkeklerin % 41, 6 ‘ ücretliler 2013 yılında ise %67, 5’i ücretlilerden oluşmaktadır. Kadınların tarım sektöründe aile ferdi olarak çalışması, kırdan kente göç sonucu iş bulamaması, bazen de mevcut işinden ayrılması kadınların istihdam payında oranının düşük olmasına sebep olan faktörlerdendir.

2000 yılında aile işçisi olarak çalışan kadınların rakamı % 52, 1 iken 2013 yılında %31. 4 e düşmüştür. Gerek kadınlar gerekse erkekler kırsal alanda kendi adına yada ücretsiz olarak aile adına çalışırken , kentlerde ücretli olarak istihdam etmektedirler.

Ülkelerin gelişmişlik seviyelerini gösteren etmenlerden birisi de kendi adına çalışan sayısının az, ücretli çalışan sayısının ise fazla olmasıdır. Ülkemizde ise kendi adına çalışan rakamı oldukça yüksek, ücretli çalışan rakamı ise oldukça düşüktür.

Tablo 4:İş Durumuna Göre İstihdam

	KENT						KIR					
	Ücretli veya maaşlı	Yevmiyel i (mevsimlik, arızı, geçici)	İşveren	Kendi hesabın a	Ücretsiz aile işçisi	Toplam	Ücretli veya maaşlı	Yevmiyel i mevsimlik , arızı, geçici)	İşveren	Kendi hesabın a	Ücretsiz aile işçisi	Toplam
2000	5.269	1.059	871	1.540	295	9.034	1.297	816	195	3.097	1.341	6.746
2001	5.343	973	905	1.470	311	9.002	1.324	533	195	3.126	1.375	6.553
2002	5.468	803	902	1.381	291	8.844	1.618	471	223	2.945	1.130	6.388
2003	5.621	823	805	1.506	271	9.025	1.521	497	206	3.028	979	6.231
2004	6.078	963	806	1.846	313	10.006	1.023	366	144	2.235	811	4.579
2005	6.575	813	888	1.892	273	10.441	1.237	343	163	2.130	645	4.518
2006	6.906	751	922	1.838	249	10.666	1.311	390	171	2.058	570	4.500
2007	7.184	765	942	1.705	221	10.817	1.387	389	173	2.064	552	4.565
2008	7.395	705	963	1.616	213	10.892	1.472	391	209	2.091	544	4.706
2009	7.900	0	940	1.520	228	10.587	1.871	0	191	2.159	597	4.819
2010	8.458	0	919	1.506	220	11.104	2.044	0	200	2.219	602	5.065
2011	8.930	0	954	1.539	199	11.623	2.347	0	203	2.332	632	5.514
2012	9.303	0	954	1.522	196	11.975	2.350	0	191	2.385	612	5.537
2013	9.573	0	898	1.569	185	12.225	2.458	0	190	2.382	629	5.658

Kaynak : TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketleri

	KENT						KIR					
	Ücretli veya maaşlı	Yevmiyel i (mevsimlik , arızı, geçici)	İşveren	Kendi hesabın a	Ücretsiz aile işçisi	Toplam	Ücretli veya maaşlı	Yevmiyel i mevsimlik , arızı, geçici) *	İşveren	Kendi hesabın a	Ücretsiz aile işçisi	Toplam
2000	1.518	157	36	172	186	2.070	270	101	7	515	2.838	3.731
2001	1.481	164	33	195	201	2.074	237	101	7	574	2.977	3.895
2002	1.614	214	46	169	224	2.267	279	157	15	594	2.810	3.855
2003	1.638	207	36	168	212	2.262	263	138	5	548	2.675	3.630
2004	1.776	202	41	183	293	2.495	180	106	8	307	1.951	2.552
2005	1.940	184	41	252	269	2.685	237	108	9	416	1.653	2.423
2006	2.116	183	60	242	251	2.853	258	113	9	417	1.608	2.405
2007	2.247	197	65	200	238	2.947	262	103	10	416	1.617	2.409
2008	2.376	202	68	224	247	3.117	285	112	9	392	1.680	2.478
2009	2.592	0	67	330	262	3.252	407	0	10	419	1.	2.619

											783	
2010	2.795	0	70	396	314	3.575	465	0	13	426	1.946	2.850
2011	3.080	0	75	386	343	3.885	519	0	11	430	2.128	3.088
2012	3.397	0	80	367	349	4.193	570	0	14	421	2.111	3.116
2013	3.698	0	83	400	330	4.511	624	0	12	421	2.074	3.130

3.5.Sektörel İstihdam

Gelişmiş ülkelerde ekonomide en fazla payı sanayi alırken en düşük payı tarım alır. Az gelişmiş ülkelerde ise tarımın ekonomideki payı diğer sektörlerden yüksektir. Teknoloji ile beraber tarımda makineleşme artmış olup bu durum istihdam oranını düşürmüştür.

Ülkemizde 1960'lı yıllardan itibaren tarımda azalma sanayi ve hizmet sektörlerinde artış görülmektedir. Tarımda ithalat getirilen uygulamalar ekim alanlarında sınırlandırılmaya gidilmesi sebepler arasındadır. Tarımda istihdamda azalma görülürken sanayi ve hizmet sektöründe de istihdam yeterince artırılmamış bu da adaletsiz gelir dağılımı, fakirlik ve kayıt dışı istihdama sebep olmuştur. Kırsalda geçim kaynağı tarım iken köyden kente göçte yeterli eğitim ve bilgiye sahip olmayanlar istihdama katılamamıştır.

Kriz dönemlerinde gıda sektöründe fiyatların artışı tarımda yükselişe sebep olmuştur. Tarım dışı sektörlerde hizmet sektöründe artma eğilimi görülmüş kadınlar kentlerde hizmet sektöründe kırsalda ise tarım sektöründe rol almıştır.

Ülkemizde 2000-2013 yılları arasında ki rakamlar incelendiğinde istihdama dair istenilen rakamların elde edilemediği görülmektedir. 2013 yılında 25. 523. 000 çalışanın 6. 016. 000'si yani % 23, 6'sı tarım sektöründe istihdam etmektedirler.

Bu rakam gelişmiş ülkelerde oldukça düşük olup, yüksek payı sanayi sektörü almaktadır. Sanayi sektöründe artışın sağlanamaması sebebiyle hizmet sektöründe artış yüksek oranda seyretmektedir.

Yoksulluk, gelir dağılımında adaletin sağlanamaması, istihdam oranının düşük olması temel sorunlar arasında yer almaktadır. 2000 yılında % 40, 1 hizmet, %6, 4 'ü inşaat, %17, 6'sı sanayi, %35, 9 tarım, 2013 yılında ise hizmet %50, inşaat %7, sanayi %19, 4, tarım ise %23, 6 dır. Bu dağılımda en büyük payı tarım sektörü almaktadır.

Kadınlar çalışma hayatında kırsal alanda tarım sektöründe yer alırken, kent hayatında hizmet sektöründe çalışmaktadır.

Tablo 5:Sektöre Göre İstihdam

ERKEK										
Yıllar	KENT					KIR				
	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Toplam
2000	239	2.500	840	5.455	9.034	4.022	581	491	1.652	6.746
2001	256	2.518	790	5.438	9.002	4.053	553	299	1.648	6.553
2002	254	2.446	686	5.459	8.845	3.530	691	249	1.917	6.387
2003	263	2.504	657	5.602	9.026	3.455	581	279	1.916	6.231
2004	419	2.751	740	6.097	10.007	2.729	390	201	1.260	4.580
2005	407	2.915	846	6.273	10.441	2.380	449	234	1.455	4.518
2006	370	2.952	903	6.440	10.665	2.243	503	255	1.498	4.499
2007	353	2.963	936	6.565	10.817	2.226	526	259	1.553	4.564
2008	378	3.024	908	6.582	10.892	2.285	583	291	1.546	4.705
2009	344	2.695	934	6.614	10.587	2.450	527	332	1.509	4.818
2010	389	2.971	1.035	6.708	11.103	2.570	557	340	1.598	5.065
2011	436	3.095	1.150	6.940	11.621	2.763	605	471	1.675	5.514
2012	424	3.158	1.169	7.220	11.971	2.801	561	483	1.694	5.539
2013	405	3.259	1.207	7.354	12.225	2.785	588	513	1.773	5.659
KADIN										
2000	180	529	26	1.335	2.070	3.328	202	6	195	3.731
2001	227	535	20	1.290	2.072	3.552	168	1	175	3.896
2002	231	620	22	1.394	2.267	3.443	197	1	215	3.856
2003	215	616	26	1.406	2.263	3.232	147	3	247	3.629
2004	295	674	23	1.504	2.496	2.270	112	2	167	2.551
2005	290	696	24	1.674	2.684	2.077	126	3	218	2.424
2006	260	701	34	1.858	2.853	2.034	125	3	244	2.406
2007	244	719	33	1.950	2.946	2.044	108	3	254	2.409
2008	270	721	39	2.087	3.117	2.084	117	3	273	2.477
2009	244	733	37	2.240	3.254	2.201	124	3	290	2.618
2010	312	828	52	2.383	3.575	2.412	138	3	298	2.851
2011	348	863	49	2.625	3.885	2.597	141	5	345	3.088
2012	319	876	52	2.948	4.195	2.552	155	5	403	3.115
2013	319	955	56	3.179	4.509	2.507	154	5	464	3.130

Kaynak : TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketleri

4. TÜRKİYE’DE İŞ GÜCÜ PİYASASININ YAPISI

Sanayi alanında ilerleme kaydemek Türkiye’nin önemli meselelerinden birisidir. Tam istihdamın sağlanamaması, kayıt dışı istihdamda bu meselelere dahildir. Piyasalarda yeteri kadar yatırımın sağlanamaması bu sorunların artmasına sebep olur. Bireylerin yasal haklarından uzak, düzeni olmayan işlerde çalışmak ve artan taşeron sistem çalışma biçimi haline gelmiştir.

Piyasalarda iş sektöründe oluşan değişimler üç başlık altında incelenir.

i- Beyaz yaka, hizmet sektörü ve kadınların çalışma hayatına katılımı artmıştır.

ii- İstihdamda istikrar sağlanamamasına geçici ve kiralık işçi oranı artmaktadır.

iii- Sektörde kaçak ve daimi olmayan işlerde çalışan kesim işsiz kalmakta ve işsiz miktar artmaktadır. (Yorgun, 1998: 230-233)

Türkiye ekonomisini diğer sektörlerden ayıran en önemli faktör iş gücüne katılma oranının düşük olması, nüfus oranının artışı, köyden kente göç ve şehirdeki iş gücüne yetebilecek istihdamın sağlanamamasıdır. (Aktürk, 1999:186).

4.1. Türkiye’de İş Gücü Talebi

Makine, araç gibi üretim faktörlerinin iş gücüne denk gelecek şekilde bulunması iş gücünün talebini belirleyen etkidir. İş gücüne olan talepte bir değişkenlik olması istihdamı değiştireceğinden iş gücü de değişir. Nüfus, çalışma yaşındaki nüfus, iş gücü emek miktarını belirler (Zelka, 1999:821)

Artan işsizlik oranı ekonomide istidamın sorunlarını meydana getirir. Türkiye’de artan büyüme perfonmansı iş sahası oluşturma performansında arttığı anlamına gelmez.

1980 – 1998 GSHY’da %4. 4’lük artışa rağmen istihdam %1. 5 artış göstermiştir (Ansal, 2000:21).

Türkiye’de iş gücündeki talebin artması için firmalar rekabet özelliklerini koruyan tedbirler almalıdır.

İş gücündeki talebi yükseltmek için uygulanan politikalar;

i- Firmaların rekabet özelliğinin korumaya alınması

ii- Ücretlerde düzeltilmeye gidilmesi

iii- Firmalardaki kapasitenin artması iş gücündeki talebin artması olarak sıralanır. (Kutal, 1993:27)

4.2. Türkiye’de İş Gücü Arzı

Türkiye demografik avantajlardan faydalanması için istihdam ve iş gücüne katılımın artması gerekir. 1963 – 1998 yıllarında iş gücü büyüme oranı düşüktür. Fakat iş gücü katılım oranı incelendiğinde 1963’de %67 iken 1998’de %48’e kadar düşmüştür. 1994 yılında meydana gelen kriz sebebiyle hane halkının zorla çalışmaya zorlanması katılımda artışa sebep olmuştur. (Ansal, 2000:53).

Türkiye’de iş gücündeki arzı yükseltmek için uygulanan politikalar şunlardır;

I- Nüfustaki artışın düşürülmesi

II- Eğitim – öğretimin düzenlenmesi

III- Fazla çalışmaya sınırlandırılmanın getirilmesi

IV- Kaçak işçinin çalıştırılmaması

V- Stajyer sektörün denetlenmesi (Kutsal, 1993:24).

5. KÜRESELLEŞMENİN DÜNYADA İSTİHDAMA ETKİSİ

Birçok ülkenin temel sıkıntılarında birisi de işsizliktir. Değişen dünya düzeninde emek bilgi ile değişimine gitmiş sanayi sektörü ise yerini bilgi faktörüne bırakmıştır.

5. 5 milyar olan yeryüzü nüfusunun 800 milyonu işsiz, 2 milyar işgücü vardır. İlerleyen yıllarda 3 milyar olması bekleniyor. Artan dünya nüfusuna karşılık dengeyi sağlayabilecek istihdam oluşturulamamıştır. (Aktor, 1996:20).

İşsizlik rakamlarına bakıldığında OECD ülkelerinde 35 milyon işsiz Hindistan ve Pakistan %15, Latin Amerika'da ise %8-10 arasındadır. Finlandiya %11, 4, Hollanda %4, 1 , Portekiz %4, 5 , Almanya %9. 4 , Hollanda %4, 1 , Fransa %11, 9 , Danimarka %, 5, 1 'dir. (TKV, 1999:4) .

Batılı gelişmiş ülkelerde globalleşme alternatiflerinden yararlanamamış işsizlik ile karşı karşıya gelmişlerdir. Bu işsizliğin sebebi değişen düzene **uyum sağlamaktır**. Amerika'da gelir dağılımında sıkıntı vardır. Adalet tam anlamıyla sağlanamamış ücretler diğer ülkelere bakıldığında daha düşük seviyede seyrediyor. Bu da ülke bazında uzun süreli işsizliğe sebep olur. (Birinci: 1997;7).

İş gücüne ilişkin üç farklı model vardır.

- Alman Modeli ; Yuvarlak masa, birlikte anlaşma, sosyal birlik kurallarına dayanır. Kapsamlı çalışma ile duygusal bağlı işletme ömür boyu iş yerine bağlı modeldir.
- ABD Modeli ; Sendikaların yetkilerinin sınırlandırılması, düşük ve orta kesimin ücretlerinin indirilmesi, pazarların düzenlenmeye gidilmesi
- Avrupa Birliği Komisyon Modeli ; Fransız düşünceler ile büyüme ve istihdamla çözülebileceği düşüncesi ile hareket eder. Altyapı problemlerinin çözümlenmesi, demiryolu, karayolu ve iletişim ağlarının düzenlenmesini öngörür. (SCHCOSSER, 1998:58).

İşsizliğin sebebini iki grupta açıklayabiliriz;

- Emek yerini makineye doğru bırakmaktadır. Yüksek teknoloji ve otomasyon
- Ülkeler arasında rekabetin artması, hatanın kabul edilemez hale gelmesinden dolayı emeğin olduğu yerlere doğru sermaye ve yatırımın almasıdır (Ekin: 1997, 181).

Teknolojideki gelişmelerle birlikte iş gücündeki gerek vasıflı gerekse de vasıfsız kesimin eğitilmesi mecburidir. Avrupa'da üretim istihdamı azaltılmata, Doğu Asya'da artan üretim istihdamı da beraberinde getirmektedir. (Ekin, 1997:191).

Küreselleşme beraberinde rekabeti de artırmıştır. Rekabet evrensel hale gelmiştir. Üretim faktörleri rekabeti belirleyen etken olmaktan çıkmakta, yerini yatırım faktörü almaktadır. (ARI; 1997:56).

Piyasalarda iş gücünde yaşanan değişimler esneklikle açıklanmıştır. Küreselleşmenin sonuçlarından biridir esneklik. Emek piyasası ve esnek iş gücünün üç kademesi vardır (KORAY, 1997:22).

- İş gücünde vasıflı – vasıfsız gibi kutuplaşma boy göstermiştir. Bir tarafta eğitilmiş, nitelikli, kendini sürekli geliştirebilecek diğer tarafta niteliksiz, eğitimsiz, kendini ilerletme imkanı giderek azalmış kesim. Birinci grubun çalışma alanı oldukça oldukça fazla diğer grubun ise çalışma alanı giderek küçülmekte ve azalmaktadır. Bu vasıflı – vasıfsız ayırım birçok kesimin istihdam edememesine sebep olur.

- İş gücündeki kuralsızlaşmadır. Esneklik adı altında değişen kurallar ve haklar yerini ortama göre değişen kurallara bırakmaktadır. İşveren tarafından düzenlenen, tek taraflı değişen kurallardır.

- Kuralsızlaşmayla beraber emeğin korunmasının git gide azalması ve bunun bedelini iş gücünü ödemesidir.

Emeğin özgürlüğünün daralması fedakarlığın tamamen emek üzerinde kurulmasıdır.

6. KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE’DE İSTİHDAMA ETKİSİ

Türkiye’de birçok ülke gibi gerek sosyal gerekse ekonomik sorunlara sebebiyet veren işsizlikle karşılaşmaktadır.

Nüfusta artış, göç, şehirlerarası gelişim farklılıkları, eğitim, kentleşme işsizlik sorununu artıran faktörlerdendir. Kentlerde eğitilmiş yaş grubunda işsizlik artış göstermiş eğitilmiş yaş grubunda işsizlik %30, 2 ‘dir. İstihdamda tarım %41, 9 , sanayi %40, 9’dur (TOBB, 1995;8)

Küresel veya bölgesel kalkınma hareketlerine Türkiye’de her dönemde katılmıştır. En önemli adımlardan birisi de Ankara Anlaşması’dır. Gelişen dünya düzeniyle

beraber Türkiye’de küreselleşmeye gitmiş değişen teknolojide istihdam problemine yol açmıştır.

Ekonomideki büyümenin istihdam üzerindeki etkisini gidermek için sektör temelli politikalar üzerine gidilmesi gerekir. Büyüme artsa bile işsizlik artmış ikisi arasındaki ilişki karmaşık sorun hale gelmiştir. Ülkemizde 2001 sonrası krizden bu yana “istihdam yaratmayan büyüme” olarak ifade edilir. Bununla beraber istihdam dostu büyüme sağlanmalı ve emek ile eğitim ilişkisinin kurulması gerekir.

7. TÜRKİYE’DE UYGULANAN İSTİHDAM POLİTİKALARI

Türkiye’de işsizliğin giderilmesi için çözüm yollarına gidilmiş bu problemin ekonomik büyüme sağlanabileceği fikri öne sürülmüştür. Fakat ekonomik büyümeye rağmen işsizlik azalmamış emek piyasalarında katılıklar meydana gelmiştir. İşveren kesim yeni çalışan almak yerine mevcut işçilerini daha uzun süreli çalıştırmışlardır. (Taghizadeh, 2013:18).

Türkiye’de işsizlik 1950’li yıllarda sorun haline gelmiştir. Bunun en önemli sebebi II. Dünya Savaşı sonrası erkeklerin katılması ve tarım sektöründe emek yerine traktör artışının yaşanmasıdır.

1963-1973 yılları arasında Batı Avrupalılarına yaşanan iş gücü göçü işsizliğin geciktirici hale gelmesine sebep olur. Ancak 1973’lü yıllarda bu iş gücünün durmasıyla işsizlik tekrar artış göstermiştir. (Murat ve Şahin ;444).

Türkiye’de 24 Ocak kararları serbest piyasaya dayalı ekonomik çağının oluşmasına ve emek piyasasının çözümlenmesine sebep olmuştur. Ekonomide istikrar, serbest döviz, reel ücretlerin düşürülmesi gibi kararlar verilmiştir. (Kesici, 2011:88).

Türkiye’de detaylı bir şekilde işsizlikle ilgili planlar programlar yapılmış bazıları sadece kağıt üzerinde kalmıştır. Kalkınma planlarında ekonomik, sosyal, işsizlik, istihdam gibi amaçlar yer almaya çalışmıştır. Fakat planlarda istikrar sağlanamamıştır. En önemli sebebi ise kalıcı, yerleşik çözümler yerine her dönem için geçici ayrı politikaların uygulanmasıdır.

7.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)

Birinci ve İkinci Kalkınma Planları belirli perspektifler üzerine kurulmuştur. İşsizliği gidermek, mevcut çalışanların seviyelerini artırmak, belirli kalifiede çalışan yetiştirmek, çalışanlar arasında adaletli ve dengeli dağılımı sağlamak (DPT, 1963-1967;442)

Planın hedefleri şunlardır;

- İşsizlik sorununa çözüm getirmek.
- Çalışan kesimin bilgi ve birikimini artırmak.
- Sosyal hareket ve gelişimi hızlandırmak.
- Adaletli ve dengeli gelir dağılımı sağlamak.
- Nüfus artış hızını azaltmak.
- Tasarruf artışını oluşturmak.

Hızla artan nüfus beraberinde gizli işsizliği, şehirlere yapılan göçler ise kontrolsuz artışla beraber istihdam sorununa yol açmıştır. Buna bağlı olarak tarım dışı sektörlerin geliştirilmesi için bir çaba sarf edilmiştir.

Türkiye iş gücünü belirleyebilmek için sektörler tarım, inşaat, sanayi, maden, hizmet sektörlerinde incelenmiştir. 15 yıllık iş gücü projeksiyonu eğitim, sanayi arasındaki ilişki gözlemlenmiştir.

Yüksek nüfus artışı ile iş gücü arzı arasındaki fark tarımda gizli işsizlik, tarım dışında açık işsizlik, tarım dışında açık işsizlik olarak açıklanır.

Artan şehirleşmeyle beraber şehirlere dengesiz göç hareketini önlemek için istihdam artırıcı programlar yapılmıştır. Mali bütçeyi etkilemeden iş gücünü artırmaya çalışılmıştır. Teknolojiye önem verilmiş nüfus artış hızı, kontrol altına alınmış iş gücündeki fazlalığı talep eden bölgelere gönderilmiştir. (DPT, 1963-1967).

Maliyeti etkilemeyen istihdam stratejileri uygulanmış, nüfus artış hızı düşürülmeye çalışılmış ve iş gücü talep eden ülkelere istihdam göçü verilmiştir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı emredici olmaktan daha ziyade yol gösterici, iyileştirici bir amaç taşır. Ancak daha sonraları Avrupa ülkeleri tarafından uygulanan bu plan özek ve kamu sektörünü içinde bulunduran karma bir yapıya sahip oldu.

Planda belirli hedefler sağlanılmaya çalışılsa da çeşitli istikrarsızların olması bu durumu engelledi. KİT hedefleri gerçekleştirilmezken yatırımda büyüme %32 olarak beklenirken rakamlar %23'ü gösterdi.

Tasarruflarda da beklenilmedik şekilde artış sağlandı bunun sebebi ise yurt dışında çalışanların ülkesine döviz göndermesine bağlandı. Ankara Antlaşması ülkemize saygınlık kazandırırken, diğer tarafta ülkede ki iniş çıkışlar, politik çatışmalar boy gösterdi.

Tablo 6:Birinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri

YILLAR	BÜYÜME HIZI	ENFLASYON	İTHALAT	İHRACAT
1963	9, 7	4, 3	687, 616	368, 087
1964	4, 1	1, 2	537, 229	410, 771
1965	3, 1	8, 1	571, 953	463, 738
1966	12, 0	4, 8	718, 269	490, 508
1967	4, 2	7, 6	684, 669	522, 334
ORTALAMA	6, 6	5, 2		

Nüfus artış hızının %3 olacağı düşünülürken, büyüme hızının %4 olacağı hedeflendi, fakat büyüme oranı %3, 6 olarak belirlendi. Büyüme hızı ise %12, 3olarak planlanırken rakamlar %10 civarında görülmüştür. Rakamlar hedeflerin çok altında kalmış, değişimler daha düşük rakamlarda seyretmiştir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ülkemiz için tecrübe kazanma evresi olmuş, eksiklerin giderilmesi, sorunların çözülmesi, yeni stratejilerin oluşturulması ve uzmanlaşma için bir zemin hazırlamıştır.

7.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)

Ekonomideki artış istihdam oluşturma problemini meydana getirmiş kalkınma amaç edinilmiştir. Yıllık kalkınma hızı %7 olarak belirlenmiş kalkınmada istihdamın önemi öne çıkarılmış, sanayi sektörü ile şehirlerde daha fazla iş imkanı hedeflenmiştir.

Birinci kalkınma planına göre kalkınma 2. 100. 000 olması gerekirken 1. 215. 000 olarak görülmüş sebebi tarım ve hizmet sektöründeki iş gücünün düşük olmasıyla ilintilenmiştir.

Kalkınma teorisinde istihdamda artışa sebebiyet verecek sektörlerle ağırlık verilecektir. Tarımda kapasitenin geliştirilmesine iş gücünün başka ülkelere gitmesine destek verilmesi kalkınmanın amaçlarından. (DPT, 1968-1972).

İkinci Planın matematiksel zemini Tinbergen modelinin Hansen tarafından yeniden kurgulanmasıyla oluşturulmuş, basit Harrod Damar Modeli'dir. Getirdiği en önemli özelliklerden birisi çok sektör modeli diğeri ise, reel piyasa fiyatlarıdır.

İkinci Kalkınma Planı hedefleri şu şekildedir;

- Sanayi sektörü piyasalarda akıcı bir nitelik kazanacak.
- Sanayi sektörünün büyüme hızı % 12 olarak planlanacak ve GSMH içindeki payı artırılabacaktır.
- Enflasyon etkilerine önlem alınacak.
- Dış ülkelere bağımlılık azaltılacak.
- Yatırım harcamaları artırılabacaktır.
- GSMH oranı artırılarak %22,6'ya çıkarılacak.

Ülke gerek siyasi gerekse ekonomik çalkantı içerisinde olmasına rağmen önemli adımlar atılarak büyüme sağlanmıştır. Tarım ve sanayi sektöründe istenilen rakamlar sağlanamazken, hizmet sektörü hedeflenen rakamlar üzerine çıkmıştır.

Tablo 7: İkinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri

YILLAR	BÜYÜME HIZI	ENFLASYON	DIŞ TİCARET AÇIĞI	İŞÇİDÖVİZLERİ
1968	6,7	3,2	267,2	+107
1969	5,4	7,2	264,4	+141
1970	5,8	6,7	359,1	+273
1971	10,2	15,9	494,2	+471
1972	7,4	18,0	677,6	+740

Dönem sonunda tarımda azalma, hizmet sektöründe ise artış görülmüştür. Siyasal dalgalanmalar, toprak reformu gibi etmenler tarım üzerinde olumsuz etkiye sebep olmuştur. Sanayi sektöründe ise tüm destekler ve özendirmeler rağmen istenen rakamlar elde edilememiştir. Dış ticaret açığı git gide artmış, ihracat rakamları ile ithalat rakamları birbirini dengeleyemez hale gelmiştir.

7.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)

15-64 yaş nüfusunun istihdamdan daha hızlı artışı istihdam problemini oluşturmuş ve bu problemin çözümü amaçlanmıştır. İstihdamın çözümü ekonomideki büyümeye sanayinin artırılmasına bağlanmıştır. Gelir dağılımının adaletli sağlanması ve sosyal güvenliğin artırılması planlanmıştır. (DPT, 1973-1977)

Üçüncü Kalkınma Planı hedefleri;

- Nüfus artış hızı için önlemler alınacak.
- GSMH oranı artırılacak.
- Tarımda %4, sanayi de %11 büyüme sağlanacak.
- 291 milyar TL lik yatırım gerçekleştirilecek.
- İhracat artırılacaktır.

Tablo 8:Üçüncü Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri

YILLAR	BÜYÜME HIZI	ENFLASYON	DIŞ TİCARET AÇIĞI	İŞÇİ DÖVİZLER
1973	5,4	20,5	-769	1183
1974	7,4	19,9	-2245	1426
1975	8,0	10,1	-3338	1312
1976	7,9	15,6	-3168	983
1977	3,9	24,1	-4043	982

Belirlenen büyüme hızı hedefi %7,9 olmasına rağmen %6,5 olarak görülmüştür. Ekonomide ki dalgalanmalar sebebiyle rakamlar birinci ve ikinci kalkınma oranlarına kıyasla aşağıda kalmıştır. Sanayi sektöründe beklenen artış gerçekleşmemiş, sınai yatırımlar yapılmamıştır.

Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası(DESİYAB) kuruldu. Kredi ve danışmanlık gibi sahalarda hizmet verdi. Bu dönemde Avrupa ülkeleri enflasyonu tek haneli rakamlarda tutmayı başarırken ülkemiz çift rakamlara ulaşmıştır.

Dış ticaret açığı artmış, ekonomide dalgalanmalar görülmüştür. Ülke dış borçlanmaya gitmiştir. Bunun sonucunda ise borçlarını ödeyemez çıkmaz bir hale girmiştir.

7.4.Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979 – 1983)

İstihdam sorununun demografik yapıların ve geçmiş dönemde uygulanan politikalardan dolayı meydana geldiği ve istihdamda gelişmelere rağmen işsizliğin IV. Kalkınma planının temel sorunlarındanır.

Teknoloji ve sanayide istikrar sağlanarak insan gücünün verimli şekilde istihdam etmesine önem verilecektir. Eğitimin, nitelikli iş gücünün artırılmasına yönelik uygulamalar yapılacaktır. İş bulma kurumunda düzenlemeler yapılacaktır. İş yasasında dönüşüme önem verilecektir. (DPT, 1964 – 1979).

Dördüncü Kalkınma Planları hedefleri şunlardır;

-GSMH oranının %8 oranında artırılması.

-Tarımın %5, 3, sanayinin %9, 9, hizmet sektörünün %8, 5 artırılması.

-GSYİH içerisinde sanayi ve tarım oranlarının düşmesi.

-GSMH'nin %16, 4 ten %22, 4'e çıkarılması.

-Dış politika ile olan ilişkilerin geliştirilmesi.

-Dış ülkelerle olan ekonomik bağların iyileştirilmesi, sınai hedeflere uygun stratejilerin uygulanması.

Tablo9:Dördüncü Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri

YILLAR	ENFLASYON	BÜYÜME HIZI	DIŞ AÇIK (MİLYON \$)	İŞÇİ DÖVİZLERİ (MİLYON \$)	TURİZM (MİLYON \$)
1978	52, 6	2, 9	-2311	923	127
1979	63, 9	-0, 4	-2808	1694	185
1980	107, 2	-1, 1	-4999	2071	212
1981	36, 8	4, 1	-4231	2490	277
1982	27, 0	4, 5	-3097	2187	261
1983	30, 5	3, 3	-3508	1554	283

Enflasyon rakamları tek haneli olmaktan çıkarak üç haneli rakamlar haline gelmiştir. Petrol fiyatlarının artması, üretimin azalması, kuyruklar oluşması ekonomide kontrol altına alınamayan etkenlerin oluşması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Dördüncü Kalkınma Planında 'istikrar programı' uygulanmıştır. Bu programa göre;

-Kuyruk oluşmasını engellemek.

-Enflasyonu düşürmek.

-İhracatı artırmak.

-Büyüme rakamlarını yükseltmek.

Dördüncü kalkınma planının sonuna gelindiğinde enflasyon azaltılarak, ihracat artırılmıştır. İşsizlik ve gelir dağılımında adaletsizlik önlenememiştir.

7.5.Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985 – 1989)

Genç nüfus işsizliğin düşürülmesi, istihdamda artış için emek yoğun yatırım planları özendirilmesi temel amaçlardandır. 15-64 yaş grubuna eğitim ve istihdam sağlanması Türkiye'nin temel problemlerindedir. Okul içerisinde eğitim programlarının iyileştirilmesi yabancı sermaye çekilmesi ve serbest bölgelerin düzenlenmesi planlar arasındadır.

Küçük ölçekli esnafın ilerlemesi sağlanarak kendi işinin kurma imkanı verilecek meslek edindirme maksadıyla kısa süreli kurslar açılacaktır.

Yurt dışına olan göç işsizliği bir nebze de olsa azaltacağı için Orta Doğu ve Afrika ülkelerine iş göçü verilecektir.

Beşinci Kalkınma Planı hedefleri şu şekildedir.

-GSYİH oranı %6, 3 oranında artırılacak.

-Tarımda %3, 6 , sanayide %7, 5, hizmette %6, 5 oranı sağlanacaktır.

-Yıl sonunda GSYİH içinde tarımın oranı %15, 5'e düşürülecek, sanayi oranı ise %33, 7'ye yükseltilecektir.

-Sermaye yatırımları oranı %20, 9'a çekilecektir.

-Marjinal tasarruf %20, 9 olacaktır.

-Yıl sonunda GSMH oranı %20, 5'e çıkarılacak.

-İthalat 18, 3 milyar dolar ihracat ise 14, 5 milyar dolar olacaktır.

-Cari işlem açığı 1, 4 milyar dolar civarında seyredecektir.

-Bütçede sıkıntı oluşturmayacak şekilde kredi temini sağlanacaktır.

Tablo 10:Beşinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri

YILLAR	ENFLASYON	BÜYÜME HIZI	DIŞ AÇIK (MİLYON \$)	İŞÇİ DÖVİZLERİ (MİLYON \$)	CARİ İŞLEMLER (MİLYON \$)
1984	50,3	5,9	3623	1807	-1407
1985	43,2	5,1	3385	1714	-1013
1986	26,6	8,1	3648	1634	-1465
1987	32,0	7,4	3967	2021	-806
1988	68,3	3,7	2673	1755	+1596
1989	69,6	1,9	4167	3040	+961

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının eksi ve artı yönleri mevcuttur. Büyüme hızının sağlanamaması, istihdam sorunu, dış borçların artması bu dönemde görülmüştür. Tarım, sanayi, hizmet sektörlerinde istenilen rakamlar sağlanamamış üretim git gide azalarak üretim yetersizliği sorunu ortaya çıkmıştır.

Kambiyo mevduatı, Katma Değer Vergisi(KDV)gibi ekonomiye kazandırılan önemli kavramlar olmuştur. Yine bu dönemde iş adamlarının dış dünya ile olan bağlarının özendirilmesi, Avrupa Topluluğuna üyelik için başvuru yapılması bu dönemin artılarındandır.

7.6.Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990 – 1994)

Müteşebbis ruhunun geliştirilmesi, destek verilmesi, istihdam ortamının istikrarlı sağlanması, çeşitli aksaklıkların giderilmesini amaçlar.

Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, kadınların tarım dışı sektörlerde aktif rol alması sağlanacaktır. İş ve iş bulma kurumu ile el birliği halinde istihdam sağlanacak iş bulmada problem yaşayan bireylerin sorunları giderilecektir.

Altıncı Kalkınma Planı hedefleri şu şekildedir;

- GSMH rakamları %7 oranında büyüyecek.
- Tarımda %4, 2, sanayide %8, 4, hizmette %6, 9 rakamları sağlanacak.
- Yatırım malları oranı %18, 7 olacak.
- Sermaye yatırımlarının GSMH oranı içinde ki payı artırılacaktır.
- Tüketim %69, 3'e indirilecek.
- Yurt içi tasarruflar %30, 7 oranına getirilecek.
- Dış ticaret hacmi arttırılacak.
- Cari İşlemler Dengesi 2, 1 milyar dolar civarında olacak.
- Kamu kesimi harcamaları azaltılacak.

Tablo 11:Altıncı Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri

YILLAR	ENFLASYON	BÜYÜME HIZI	DIŞ TİCARET AÇIĞI (MİLYON \$)	CARİ İŞLEMLER AÇIĞI (MİLYON \$)	DIŞ BORÇ (MİLYON \$)
1990	48, 6	9, 4	-9, 3	-2, 6	49, 0
1991	59, 2	0, 3	-7, 5	0, 3	50, 5
1992	61, 4	6, 4	-8, 2	-0, 9	55, 6
1993	60, 3	8, 1	-14, 1	-6, 4	67, 4
1994	149, 6	-6, 1	-5, 2	2, 0	65, 6
1995	64, 9	8, 0	-14, 1	-2, 3	73, 2

Altıncı Kalkınma Planı döneminde büyümede azalma ve dalgalanma meydana gelmiştir. '1994 Buhranı' ekonomi de gerilemeye sebep olmuş, fiyat ve faizlerin artışı kaçınılmaz hal almıştır. Kriz patlak vermiştir. Buna bağlı olarak enflasyon artmıştır.

Dış ticaret açıkları önlenemez bir şekilde hızla artmaya devam etmiştir. Borçlanma artmış, üretim azalmış, verimlilik planları uygulanamamıştır.

7.7.Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996 – 2000)

1994 kriziyle beraber iki yıl plan uygulanamamıştır. Yedinci kalkınma planı ülke ekonomisinde düzelmeye yolunda ciddi payı almıştır.

Yedinci kalkınma planında büyüme %3,9, işsizliğin planlanan oranda (7,7) daha düşük (7,3) çıkmasıdır. (Murat, 107).

İstihdamın içinde tarım %45, kamu istihdamının ise %40 olduğu oranda Uluslar arası verilerle incelendiğinde sanayi ve hizmette yeterince istihdamın sağlanmadığı, düşük eğitim seviyesinin ve kadınların iş gücüne katılım oranının düşük olması istihdamın düşmesine sebep olur.

İstikrarlı, kararlı, rekabetçi, büyüme odaklı istihdam planının ana fikriyatıdır. Teknolojinin artırılması, değişimlerin takip edilmesi, girişimcilerin desteklenmesi ve teşvik edilmesi planlanmaktadır.

Altyapı, arazi, ağaçlandırma, konut gibi projeler geliştirilecektir. Kamuda ihtiyaç fazlası istihdamara kademe elemana önem verilecektir.

Kayıt dışı istihdamın önüne geçilerek AB ülkelerine uygun hale getirilecektir. İş bulma kurumu tüm taleplere cevap verecek hale gelecek İş-Kur olarak olarak düzenlenecektir. Gümrük Birliği uygulamasıyla birlikte özelleştirilen kurumlarda işsiz kalan kesime istihdam sağlanacaktır. Verimlilik esaslı esnek zamanlı çalışma olanakları oluşturulacaktır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde büyüme oranı %7,1 olarak artış göstermiştir. Enflasyon rakamları önlenemez şekilde artmıştır.

17 Ağustos 1999 Depremi bu dönemde yaşandı. Ciddi rakamlarda insan kaybı yaşandı. Toplumsal düzen alt üst olurken, ülke kaybı 10 milyar dolar olarak belirlendi.

2000 yılında ise Avrupa Birliğine üye ülke olarak girilmesi olumlu bir hava oluşturdu. 'Enflasyonu Aşağı Çekme' politikası yürürlüğe girdi. Enflasyonu düşürmek, faizleri azaltmak, yapısal reformları hızlandırmak ana hedefleri oldu.

Tablo 12: Yedinci Kalkınma Dönemi Temel Göstergeleri

YILLAR	ENFLASYON	BÜYÜME HIZI	DIŞ AÇIK (MİLYON \$)	CARİ AÇIK (MİLYON \$)	DIŞ BORÇ (MİLYON \$)
1996	7,1	84,9	-20,4	-2,4	84
1997	8,0	91,0	-22,3	-2,6	91
1998	3,9	54,3	-19,0	+1,9	103
1999	-6,4	62,9	-14,0	-1,4	104
2000	6,1	32,7	-26,6	-10,5	115

Yedinci Kalkınma Planı hedeflerini gerçekleştirmedi. Ülke de ekonomik gerileme görüldü. 'Kur Politikası' ülkeler arası dengeyi alt üst etti. Dış borçlanmaya gidildi buna bağlı olarak dış açık arttı ve kur farkı sebebiyle vergi kaybı görüldü.

7.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001 – 2005)

2001 krizi ile aynı dönemde denk gelen sekizinci kalkınma planı hedeflerinin gerçekleştirilememiştir. İşsizlik neredeyse iki katına çıkmıştır. 1999 yılındaki deprem ekonomik sarsıntıya işsizlikte artışa sebep olmuştur.

10-11 Aralık Helsinki zirvesinde Avrupa Birliğine (AB) kabul edilmesinden sonra hedeflerde o doğrultuda ilerlemiştir. Beceri ve meslek edindirme programı geliştirilmiştir. Tarım dışı sektörlerde ağırlık verilerek ekonomik büyümede istikrar sağlanacaktır.

Nitelikli iş gücü artırılarak, eğitim, proje ve KOBİ'lere önem verilecektir. Beyin gücü önlenerek kadın ve engelli istihdamı artırılacaktır.

Sekizinci Kalkınma Planının hedefleri şu şekildedir;

-GSYİH %6, 5 , GSMH ise %6, 7 olacaktır.

-Enflasyon oranı %5'e indirilecek.

-Nüfus artış hızı düşürülecek.

-Tarım %14, sanayi %23 hizmet sektörü ise %60, 2 olacaktır.

-Cari açık 7, 7 milyar dolar olarak seyredecektir.

-Kamu borçlanması %1, 9, dış borç ise %1, 1 olacaktır.

Devletin anı kurtarma politikası olası krizlere karşı ortam hazırlayacaktır. Hükümet gerekli büyümeyi, dengeli gelir dağılımını sağlamalı, dış borçlanmayı, istikrarsızlığı ortadan kaldırmalıdır.

7.9.Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007– 2013)

İstikrarlı büyüme adil gelir dağılımı, bilgi ülkesi gibi AB'ye uyum vizyonuna uygun planlanmıştır. İstihdamın artırılması, iş gücü politikalarının sağlanması hedeflenmiştir.

Sekizinci plan döneminde 2000 yılı Türkiye büyüme oranı %7, 4 iken, 2001 krizinde %9, 5 azalmış kriz sonrası 2002-2005 yıllarında %7, 5 büyüme sağlanmıştır. 2001-2005 döneminde istihdam artışı %0, 4 2005'de işsizlik %10, 3 olarak seyretmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve AB kurallarına uygun olarak İş Bulma Kurumu düzenlenmiştir.

2003 yılı istihdam raporu düzenlenmiş, İş Kur tarafından 50. 059 kişiye eğitim sağlanarak 7. 463 bireye iş verilmiştir. Birey bilgi ve becerilerini ortaya çıkaracak eğitimler düzenlenecektir. Mikro düzeyde projeler oluşturulmuştur.

DokuzuncuBeş Yıllık Kalkınma Planı hedefleri şu şekildedir;

-Rekabet faktörünün arttırılması

-İstidamın sağlanması

-Sosyal dayanışma faktörünün geliştirilmesi

-Bölgesel gelişmenin arttırılması

-Kamu birimlerinin kalitelerinin yükseltilmesi

Plan AB süreci için olumlu etki sağlamıştır. Çözümler anlık değil uzun vadeyi kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Kalkınma sadece kamu kesimi ele alacak şekilde hazırlanmayarak, toplumsal kesimde göz önünde bulundurulmuştur.

Gerek özel kesim gerekse sivil toplum arasında bağ kurulacak, hedefler oluşturulacak ve koordineli çalışma ortamı oluşturulacaktır. Böylece tüm kesimler bir arada tutularak toplumun refah seviyesi arttırılacaktır.

7.10.Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014 – 2018)

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı birçok meslek grubunu içinde barındırmıştır. Kamu temsilcileri ile birçok kişinin katılımıyla hazırlanan Onuncu Kalkınma Planında kadın – erkek eşitliği, iş sağlığı, iş gücü piyasası amaçlanmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planında istihdam oranlarının arttığı işsizliğin azaldığı, iş gücü verimliliğinin arttığı görülmüştür. Genç nüfus kadınların iş gücüne katılmasıyla işsizlik azalmış kırılgan istihdamın düşürülmesi verimliliğin artırılması amaçlanmıştır. İş olanakları sağlanarak, aile yapısını dengede tutacak projeler oluşturulmuştur. Girişimcilik, KOBİ, büyüme kıstaslarına önem verilmiştir.

Onuncu Kalkınma Planına göre 2, 9 istihdam artışıyla 4 milyon iş olanağı sağlanarak iş gücü oranınının 53, 8 olacağı tahmin edilmiştir.

Kalkınma ajansları vasıtasıyla yörelerin de katılımı sağlanmıştır. Geliri orta ölçekten, yüksek ölçğe taşımak en önemli hedeflerindedir.

Özgür-hukuk devleti, teknolojik gelişim, şehirleşme, girişimcilik, üniversite-sanayi koordinesi planın önem verdiği göstergelerdir. Milli gelirin, kişi başına düşen gelirin arttırılması, refah seviyesinin yükseltilmesi, gelişmişlik seviyesinin yükseltilmesi ele alınan konulardandır.

8. AVRUPA'DA İSTİHDAM POLİTİKALARI

Avrupa'yı ekonomik ve siyasi anlamda birleştirme fikriyle ilgili ilk adım 1950 yılındaki "Schuman Planı" ile olmuştur. (Kesici ve Selamoğlu, 2005:28)

Onay göre bu plan ile birlikte ülkeler arası görüşmeler başlamış "Paris Antlaşması" imzalanmıştır. Bu anlaşmayı Roma Antlaşması takip etmiş Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ile Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (Evratom) izlemiştir.

Avrupa'nın birleşmesi düşüncenin zemininde sosyal oluşumdan ziyade ekonomik hedef alındığından adımlarda bu planüzerinde ilerlemiştir. Sosyal hedefler bir tarafa bırakıldığından Avrupa Topluluğunda sosyal ve ekonomik hedeflerin birleştirilmesi uygun görülmüştür. Avrupa Tek Senedi, Maastrich Antlaşması ve Topluluk Sosyal Şartı'nın kabulü ile sosyal alanda ilerleme kaydedilmiştir. (Tekin, 97).

Avrupa ülkelerinde işsizlik hızla artmaya başlamış istihdam sorununu çözmek amacıyla Avrupa İstihdam stratejisi (AİS) kurulmuştur.

Ais İstihdam sürecinde dönüm noktası olmuş. Lüksemburg Zirvesi ve Lizbon süreci AİS için büyük önem arz etmiştir. AİS'in dört önemli hedefi vardır.

a. Girişimciliği özendirmek:

Genç nüfusa ve işsiz olanları iş gücü piyasasına katmak. (Tonus, 2004;170). İstihdam artırılarak yeni iş kuranların desteklenmesi, KOBİ'lerin önündeki engellerin kaldırılması hedefler arasındadır. (Kaya, 2007;77).

b. İstihdam edilebilirliği artırmak;

İstihdamı artırmak, genç işsizlere staj, eğitim, yeni bir başlangıç fırsatı tanınması hedefler arasındadır. Okulların eğitim düzeyleri artırılarak, çıraklık eğitimi geliştirilecektir. Teknolojik ve ekonomik değişime adapte olmaları sağlanacaktır. (Ataman, 2010;92)

c. Uyum kapasitesini güçlendirmek :

İşçilerin kapasitesini artırmak, esnek çalışma koşullarını sağlamak şeklinde özetlenebilir. Esnek çalışma şartları AİS hedefleri arasında önemli bir role sahiptir. Çalışma sürelerinin yıllık olarak belirlenmesi, çalışma saatlerinin azaltılması, yarı zamanlı çalışmanın artırılması ön görülmektedir. (Ataman, 2010;92).

d. Fırsat eşitliğini sağlamak:

Kadın ve erkeklerin eşit koşullara tabii olacakları, aile ve iş yaşamlarını kolaştıracak alternatifler sunulması, kadınların iş hayatındaki engellerin kaldırılması, engellilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi sağlanacaktır. (Ataman, 2007;93).

AVRUPA İŞ GÜCÜ PİYASASINA UYGUN DÜZENLEMELER

a. Beyaz Kitap

Jacques Delors'un "Büyüme, Rekabet Gücü ve İstihdam" ismini taşıyan Beyaz Kitabı (White Paper), Avrupa İstihdam Stratejisi'nin miladı olarak bilinir. (Gündoğan, 2006:18).

Beyaz Kitap'ta işsizlik, durgunluk, rekabet gibi konularda tedbirler yer almıştır. Avrupa Birliği'nin etkileri, çabaları, sorumlulukları, destek ve düzenlemeleri yer almıştır. Beyaz Kitap ülkelerin finansal destekleri, tecrübelerinden karşılıklı faydalanmaları, ülkeler arası iş birliği gibi konulara değinir.

Beyaz Kitap'ta yer alan görüşler şu şekildedir;

- 1) Meslek ve yetenekleri destekleme ve daha kaliteli çalışma şartlarının sağlanması
- 2) Serbest dolaşım ile ilgili ulusal iş birliğinin oluşturulması
- 3) Kadın erkek eşitliğinin sağlanması, ırkçılığın ortadan kaldırılması, göçmenlerin birleştirilmesi
- 4) Pasif yardımlardan ziyade aktif iş gücünün oluşturulması
- 5) Kamu sağlığı sektöründe birlik çalışmalarının sağlanması, insan kaynakları, istihdam, rekabet ve büyüme stratejileri ile işsizlik çözümleri yer almıştır.

b. Avrupa Sosyal Fonu

1993 senesinde Avrupa Sosyal Fonu düzenlemeye gitmiştir. Eğitimin kalitesini ve katılımını artırmak, işsizliğe çare bulmak mesleki gelişimi artırmak fonun amaçlarındandır. Fon'a mali açıdan destek artırılmış fon daha önemli hale gelmiştir. Pasif politikalardan, aktif politikalara geçilmiş, istihdam ve işsizlik için önemle adımlar atılmıştır.

c. Essen Zirvesi

Beyaz Kitap'tan sonra 1994 yılında yayınlanan "Essen Zirvesi" 'nde beş alanda önemli kararlar alınmıştır. Eylem planı ile birlikte belirlenen amaçlar şu şekildedir.

- 1) Eğitimin ve insan kaynaklarının özendirilmesi
- 2) Belirli ücret politikaları ile yatırım teşviki
- 3) Aktif iş gücü piyasalarının güçlendirilmesi
- 4) İstihdamın sağlanması
- 5) İş gücünden dışlanmış kadınlar, genç işsizler ve uzun süreli işsizlerin iş dünyasına katılımının desteklenmesi

d. Madrid ve Dublin Zirveleri

1995 Madrid Zirvesi ve 1996 Dublin Zirvesi İstihdam stratejileri alanında önemli bir adımdır. İstihdam ve ekonomideki birlik çalışmalar arasındadır. Madrid Zirvesinde devletlerin temel maksadının istihdam, Dublin Zirvesi'nin ise temel amacı ekonomik ve parasal birliktir.

Mesleki eğitim, iş gücü, esnek çalışma, büyüme zirvelerde değinilen konulardandır. (Uşun, 2004;74).

e. Güven Paktı ve Floransa Zirvesi

Güven Paktı'nda işsizlikle mücadele edilmiş, politikaları hızlandırılmış istihdam için politikalar hızlanmıştır. Tek pazarın verimli hale gelmesi için teklifler sunulmuştur. KOBİ'lerin gelişimi, devamı ve istikrarı için hedefler konulmuştur.

f. Lüksemburg Zirvesi

1997 yılında toplanan Avrupa Konseyi, Lüksemburg'da toplanmıştır. İşsizlik problemi, istihdam sorunları ana konu haline geldi. Lüksemburg Zirvesi istihdamın dönüm noktasıdır. "Yakınsama süreci" olarak adlandırılan sürecin yöntemi şu şekildedir:

- Konsey sene başında istihdam kurallarını belirler
- İlkeler ölçüsünde Ulusal Eylem Planı yapılır.
- Faaliyet ve istihdam ilkelerinin gelişimi sağlanılarak yıl sonunda Avrupa Birliği Konseyine Ortak İstihdam Raporu sunulur.
- İstihdam kuralları belirlenerek devletlere öneride bulunulur.

Avrupa İstihdam Stratejisi (AİS) 'in ilkeleri 4 başlık şeklinde toplanmıştır. İlkeler şu şekildedir :

- İstihdamın artırılması
- Girişimciliğin desteklenmesi
- Firmalar ile çalışanların arasındaki adaptasyonun sağlanması
- Eşit fırsatların sunulması

g. LİZBON ZİRVESİ

23-24 Mart 2000 yılında gerçekleşen Lizbon Zirvesi önemli bir dönüm noktası olmuştur. 2000 yılından sonraki dönemlere ait istihdama dair hedefler belirlenmiştir. "AB" 'yi artan istihdam, gelişmiş ekonomi, rekabetçi, istikrarlı büyüyen, sosyal bir bütün haline getirmek amaçlanmıştır.

2010 döneminde istihdamı %70, kadın istihdamının %60'a çıkarılması planlanmıştır. Bu projede Açık Koordinasyon Yöntemi (AKY) meydana gelmiştir. Yaptırım gücü olmayan bir etkinliktir. Amacı tek tip algıları yıkmak, objektif tutum, hedef ve

öğrenmeye dayalı yaklaşımdır. Lizbon zirvesinde 3 hedef amaçlanmıştır. Bunlar şu şekildedir;

- Araştırma – Geliştirme gereksiminin karşılanması, teknolojinin gücünün yükseltilmesi, bilgiye ve bütünleşmeye dayalı ekonominin kurulması
- İnsan kaynaklarına önem veren bir yapının oluşturulması
- Ekonomik yapıyı düzenlemek, büyümeyi sağlamak

LİZBON ZİRVESİ SONRASI AVRUPA İSTİHDAM STRATEJİLERİ

Lizbon Zirvesinden sonraki dönemde hedeflere yeni eklentiler yapılmıştır.

2001 Stockholm Zirvesi'nde iki yeni hedef belirlenmiştir. Buna göre istihdam 2005 dönemine kadar %67, kadın istihdamı %57 'ye yaşlı istihdam ise 2010 dönemine kadar %50'ye çıkarılacaktır. Böylece tam istihdam stratejisi sağlanacaktır. (Adnett ve Hardy, 87)

2002 senesinde beş yıllık istihdam hedefleri planlanmış ekonomide ilerlemeler ve problemler gözden geçirilmiştir. Yaşlı nüfusun istihdama katılması, yerel farklılıkların azaltılması ekonomi ülkelerinin ve istihdam ülkelerinin birleştirilmesi öngörülmüştür.

Sosyal sahaların geliştirilmesi, istihdamın artırılması, esnek çalışma şartlarının sağlanması amaçlanmıştır. İnsan kaynaklarının geliştirilmesi, yatırım, iş gücü gibi reformların güçlendirilmesi belirlenmiştir. Güçlü ekonomi, adil ticaret, kaliteli istihdam ilkeleri hedeflenmiştir.

9. ENDÜSTRİ 4. 0

Endüstri 4. 0 belirli kesim tarafından 4. Sanayi Devrimi olarak nitelendirilir. Endüstri 4. 0 Modern bir sanayi terimidir. Modern Otomasyon ile modern bir sanayi terimidir. Modern otomasyon ile üretim teknolojilerini içinde barındırır. 2011 yılında Almanya'da giren Endüstri4. 02012 yılında **Robert Bosch GmbH ve Henning Kagermann** tarafından Alman hükümetine sunulmuştur. Görülen 3 sanayi devriminde de firmalar zorluklarla karşılaşmış rekabete maruz kalmıştır. Fakat buna rağmen firmasını öne çıkaramamıştır. Firmalar inavasyon, dağıtım üretim gibi faktörlerde yeni bir arayışa girmişlerdir.

Ülkeler arasında alışverişler artmış, alıcıların beklentisi artmış şirketlerin üretim süreçleri karışmıştır. Şirketlerin ihtiyaçlarıyla beraber tüm nesnelere internette mevcut olduğu dördüncü 4. 0 meydana gelmiştir.

Endüstri 4. 0 üretim ve tüketimin birbiriyle olan bağlarını değiştirmiştir. Alıcının sürekli değişim gösteren ihtiyaçlarını ve kordine halinde sağlayan otomasyon sistemleridir. Lojistik, üretim ve rekabetçi ürünleri içinde barındırır.

Qin ve Ark Endüstri 4. 0'ı lojistik, fabrika, firmalar, alıcılar arasında bilgi alışverişi olarak tanımlar. İlerleyen yıllarda iş ağına değişen iş bölümünden etkilenir. Endüstri 4. 0 firmaların ayakta kalması için gerekli bir stratejidir ve kendini yenileyebilme, denetleme gibi sistemleri sağlayacaktır. Bu durumda verimliliğin hız kazanması kaçınılmaz olacaktır.

Alıcılara Endüstri 4. 0 ile birlikte satın alma yöntemleri ile fırsatlar sunulur. Akıllı ürün yöntemi ile fırsatlar sunulur. Akıllı ürün yöntemi ile alıcılara tavsiyeler sunulmaktadır.

9.1. Endüstri 4. 0 hedefleri

- Bilişim teknolojileri ile endüstriyi birleştirmek
- Yazılım ve donanımda az maliyet, az enerji ile üretim
- Üretimin verimliliği ve kalitesinin artırılması
- Üretimde uyumu gerçekleştirmek, ürünlerin özelleştirilmesini sağlamak, makine- teçhizat arasında iletişimi sağlamak
- KOBİ'lerin gelişimine olanak sağlamak
- Az zamanla uygun fiyatla kaliteli çevre dostu üretim yapmak
- Rekabeti ve esnekliği artırma, talep sektöründe var olan problemleri ortadan kaldırma, verimliliği yüksek seviyede tutma.

Endüstri 4. 0 ile ilgili teşvikler artırılırken uzun soluklu bir şekilde Amerika iki milyar dolar fonla Endüstri 4. 0'e en yakın mesafede olan ülkedir.

Bununla beraber Finlandiya ise önemli adımlar atmaktadır. AR-GE projelerini destekleyerek ABD'yi yakın kadrardan takibe almıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.KÜRESELLEŞME VE İSTİHDAM İLİŞKİSİNİN EKONOMETRİKİNCELENMESİ

4. 1 Küreselleşme-İstihdam İlişkisi:Literatür Taraması

Küreselleşme ve istihdam ilişkisi farklı ülkeler ve farklı zamanlarda geniş çapta incelenmiş ve ortaya geniş çapta literatür çıkmıştır. Bu iki değişken arasında ki ilişki konusunda net bir fikir birliği sağlanamamıştır.

Doğan, (2013) 1970-2009 yılları Türkiye ekonomisi için ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme faktörünün, büyüme ile ilişkisini nedensellik faktörü ile incelemiştir. Büyüme ile küreselleşme arasında çift yönlü nedensellik ilişkisini tespit etmiştir.

Barry, (2010) 1995-2005 yılları arası Afrika ülkelerinin bazılarını incelemiştir. Analizler sonucunda küreselleşme ve büyüme arasında nedensellik ilişkisi bulunduğu belirlenmiştir.

Omolade, (2013) 1980-2011 yılları arası Nijerya ekonomisi için küreselleşme ve kalkınma ekonomisini analiz etmiştir. Küreselleşme ve istihdam arasında tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

Kucera, (2001) 1970-1990 yılları arası Almanya ve Japonya ekonomisi üzerine inceleme yapmıştır. Faktör analizi yöntemi kullanmış, küreselleşmenin istihdam üzerindeki etkisinden söz etmiştir. Küreselleşme ve istihdam ilişkisini olumlu bir nedenselliğe bağlamıştır.

Maqsood, (2014) 1990-2010 yılları arası Güney Asya ekonomilerini ele almıştır. Küreselleşme göstergelerinin istihdam üzerindeki etkilerini incelemiş, panel veri

analizini kullanmıştır. Küreselleşme ve istihdam arasında çift yönlü nedensellik sonucuna varmıştır.

Cooray, Gaddins ve Wacker, (2012) 1980-2005 yılları arası 80 gelişmekte olan ülke ekonomisini analiz etmiştir. Küreselleşmenin kadın istihdamı üzerinde ki etkisini olumlu sonuca bağlamıştır.

Banerjee ve Veeramani, (2015) 1998-2008 yılları arası belirli ülkeleri ele almıştır. Panel veri analiziyle incelemiştir. Teknoloji, istihdam ve küreselleşme arasındaki ilişkiyi tek yönlü nedensellik ilişkisine bağlamıştır.

Muratoğlu, (2011) 2000-2011 yılları arası Türkiye ekonomisini incelemiştir. İstihdam ve büyüme ilişkisini nedensellik ilişkisi ile açıklamıştır. Nedensellik ilişkisini ise Granger'in testi ile analiz etmiştir.

Olmsted, (2011) Irak, İran ve Filistin gibi Orta Doğu ülkelerini ele almıştır. Küreselleşmeyle beraber eğitim seviyesinde artış meydana gelmiştir. Buna bağlı olarak kadınların sektörde istihdam oranları artış göstermiştir. Küreselleşmenin kadın istihdamı üzerinde ki sonucunu pozitif nedenselliğe bağlamıştır.

Bussmann, (2009) 1970-2000 yılları arası gelişmiş ve gelişmekte olan 134 ülkeyi incelemiştir. kadın, erkek istihdam ve eğitim değişkenlerini ele almıştır. Panel veri analizi ile birlikte küreselleşmenin kadın istihdamını olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır.

Başlevent ve Onaran, (2004) 1988-1994 yılları arasında Türkiye ekonomisini incelemiştir. İhracatın büyüme ve istihdam üzerinde olumlu sonuçlara sebebiyet verdiğini Probit Modelle açıklamıştır.

4.2. Veri Seti ve Yöntem

Tez çalışmasında veriler eğitimde Basic(15-64), geri kalan veriler ise Total(15-64) olarak ILO ve Dünya Bankasından alınmıştır. Çalışmanın bu kısmında önce veri seti hakkında bilgi verilecek, daha sonra da çalışmada kullanılan yöntem olan Augmented Dickey-Fuller(ADF) nedensellik testi tanıtılıp, hakkında bilgi

verilecektir. Son olarak da çalışmada ulaşılan ampirik sonuçlar verilip yorumlanacaktır.

4.3. Veri Metodoloji ve Sonuçları

5. Augmented Dickey-Fuller (ADF) Testi

Zaman serilerinde durağan bir durum söz konusu değildir. Artış ve azalış söz konusudur. Birim kök içeren serilerde sorunlar çözülmezsahte korelasyonlar ortaya çıkmaktadır. 1979 yılında D. Dickey ve W. Fuller'in ADF testi en çok kullanılan testtir.

Aşağıda 3 model kurulmuştur. 1 numaralı denklemde katsayı ve trend faktörünün olmadığı denklem kurulmuştur. 2 numaralı denklemde katsayı faktörünün bulunduğu denklem kurulmuş, 3 numaralı denklemde ise hem katsayı hem trend faktörünün olduğu denklem kurulmuştur.

$$\Delta Y_t = \delta Y_{t-1} + \Delta Y_{t-i+1} + \epsilon_t \quad (1)$$

$$\Delta Y_t = \alpha_0 + \delta Y_{t-1} + \Delta Y_{t-i+1} + \epsilon_t \quad (2)$$

$$\Delta Y_t = \alpha_0 + \delta Y_{t-1} + \beta_t \Delta Y_{t-i+1} + \epsilon_t \quad (3)$$

ADF birim kök testi temelde En Küçük Kareler yöntemini kullanmakta ve δ katsayısının olası değeri ve standart hatasının bulunmasını amaçlanmaktadır. Yukarıda verilen denklemler sonrasında bulunan test değerleri Dickey Fuller tablosundaki ilgili değerlerle karşılaştırılarak hipotez oluşturulmaktadır. Bu karşılaştırmadaki maksatise $\delta=0$ hipotezini çözmektir.

$H_0 = \delta = 0$ Seri durağan değildir,

$H_1 = \delta < 0$ Seri durağandır

6. KAO Nedensellik Test Sonuçları

Değişken	Test	Seviyesinde I(0)		Birinci Farkında I(1)	
		Trendli	Trendsiz	Trendli	Trendsiz
Sektörel İstihdam	Im, Pesaran & Shin (IPS)	0. 67710	1. 52308	-3. 69289***	-2. 64912***
	Levin, Lin & Chu(LLC)	-11. 7653***	-0. 82268	-42. 2293***	-11. 8265***
	ADF - Fisher	24. 9813	33. 4174	43. 5893***	38. 3264
	PP - Fisher	49. 2847**	61. 8727**	63. 6738	44. 4410***
Kadın İstihdamı	Im, Pesaran & Shin (IPS)	0. 68840	2. 71449	-5. 31798***	-4. 00878***
	Levin, Lin & Chu(LLC)	-12. 0267***	-2. 71449***	-5. 31798***	-4. 00878***
	ADF - Fisher	63. 9141	58. 7884	129. 670***	104. 790***
	PP - Fisher	128. 692***	106. 018***	195. 563***	128. 260***
Erkek İstihdamı	Im, Pesaran & Shin (IPS)	-0. 22061	2. 09722	-5. 39351***	-5. 64404***
	Levin, Lin & Chu(LLC)	-28. 1262***	-4. 19938***	-62. 5879***	-26. 2402***
	ADF - Fisher	78. 5070	60. 9570	112. 608***	115. 960***
	PP - Fisher	137. 330***	104. 384***	183. 234***	136. 055***

Değişken	Test	Seviyesinde I(0)		Birinci Farkında I(1)	
		Trendli	Trendsiz	Trendli	Trendsiz
Küresel	Im, Pesaran & Shin (IPS)	-0.00538	1.30907	-0.71010	-5.10407
	Levin, Lin & Chu(LLC)	-12.3861***	-6.04615***	-6.08301***	-11.6775
	ADF - Fisher	87.7066	68.0285	81.4522	126.547
	PP - Fisher	137.211***	75.3406	142.142***	158.908
Eğitim	Im, Pesaran Im. & Shin (IPS)	-0.45305	0.18465	-0.59367	-5.45857***
	Levin, Lin & Chu(LLC)	-20.6516***	-7.40757***	-0.38041	-16.3111***
	ADF - Fisher	72.0320	64.6690	59.9593	108.091***
	PP - Fisher	130.900***	110.631***	98.6495***	131.338***

(Yukarıdaki tabloda Prob. Değeri 0.01 den küçük olanlara ***, 0.05 den küçük olanlara **ve 0.10 dan küçük olanlara * eklenmiştir.)

7. Granger Nedensellik Testi Sonuçları

(Tabloda verilen MG (More Granger), LG (Less Granger) ifadesinden dana nedensel sonuç alınan verileri ifade eder.)

Veriler	MG	LG	Obs	F. Statics	Prob.
1	İŞ	KÜRESEL	144	2. 67207	0. 0727
2	KÜRESEL	EĞİTİM	132	3. 07574	0. 0496
3	KADIN İST.	KÜRESEL	144	3. 34719	0. 0380
4	İŞ	ERKEK İST.	144	30. 3895	1. E-11
5	ERKEK İST.	İŞ	144	53. 6318	5. E-18
6	İŞ	KADIN İST.	144	11. 7750	2. E-05
7	KADIN İST.	İŞ	144	15. 3367	1. E-06
8	ERKEK İST	KADIN İST	144	27. 52469	9. E-11
9	KADIN İST.	ERKEK İST.	144	29. 4215	2. E-11
10	ERKEK İST.	SEKTÖR	73	5. 25574	0. 0075
11	SEKTÖR	ERKEK İST.	73	11. 2596	6. E-05
12	SEKTÖR	EĞİTİM	73	2. 58731	0. 0826
13	KADIN İST.	SEKTÖR	73	3. 63900	0. 0315
14	SEKTÖR	KADIN İST.	73	10. 8904	8. E-05

Küreselleşme ve istihdam arasında nedensellik ilişkisini incelemek için ‘Granger Nedensellik’ testi kullanılmıştır. Veriler incelenerek durağan olup olmadığı sonucuna varılmıştır. Çalışmada küreselleşme ve istihdam arasında kuvvetli bir bağlantının olduğunu ve nedenselliği incelenmiştir.

Nedensellik analizinin iki veriden hangisinin daha önce meydana geldiğini belirttiği gerçeğinden yola çıkılarak küreselleşmede ki değişimlerin istihdamda ki değişmelerden önce geldiği açıklanır.

Panel Veri En Küçük Kareler Yöntemi Test Sonuçları

Variable	Coefficient	Std.Error	t-Statistic	Prob
İş	-0.002334	0.000901	-2.589999	0.0108**
Erkek İstihdamı	-0.000691	0.000834	-0.828376	0.4091
Eğitim	0.114086	0.036539	3.122304	0.0022***
Kadın İstihdamı	0.005399	0.000944	5.721945	0.0000***
Sektör	0.000261	0.000163	1.602600	0.1117
Cinsiyet	81.40691	0.943103	86.31818	0.0000***

Not: ***,%1 seviyesinde ki aralığı gösterir.**,%5 seviyesinde ki aralığı gösterir.*,%10 seviyesinde ki verileri gösterir.%0.01’den küçük ise anlamlıdır.%0.01’den büyük ise anlamsızdır.

Küreselleşme arttıkça,emek azalıyor.Küreselleşme %0.01 arttıkça,iş %0.02 azalmaktadır.Küreselleşme ve iş değişkeni arasında negatif yönlü bir ilişki var.

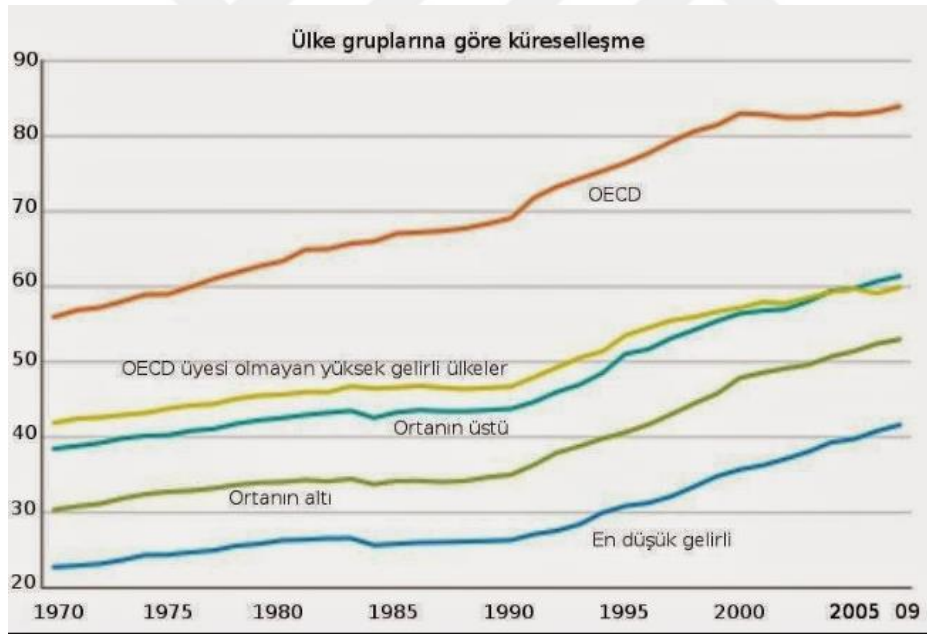
Erkek istihdamı rakamları %0.01'den büyük anlamsız olarak görülen verilerdir.Küreselleşme ve erkek istihdamı arasında anlamsız ve negatif yönlü bir ilişki vardır.

Eğitim verileri %0.01'den küçük anlamlı olarak ifade edilen verilerdir.Küreselleşme arttıkça eğitim seviyesi %0.01 artmıştır.

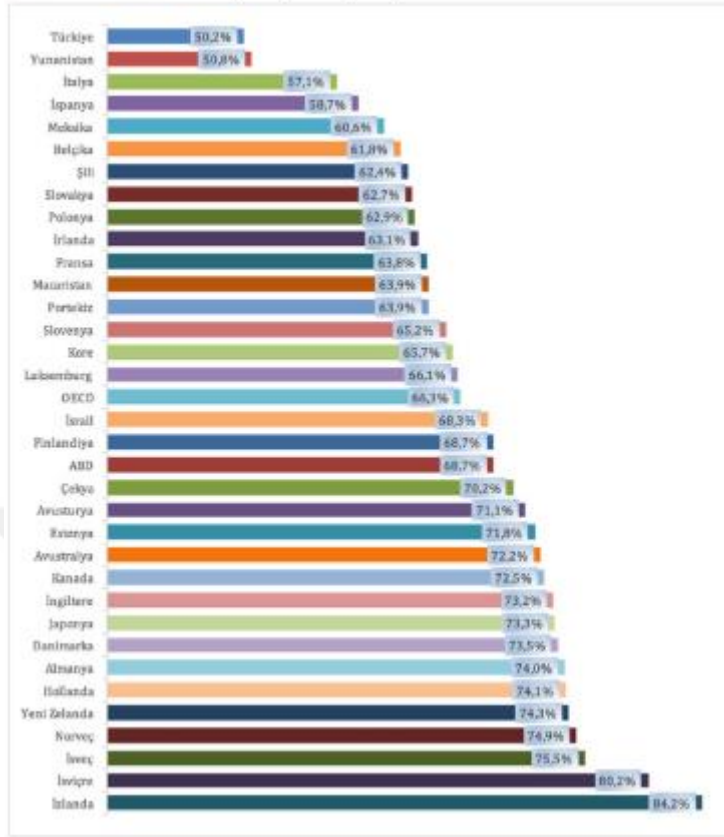
Kadın istihdamına anlamlı veriler görülmektedir.0.01'den küçük verilere sahip kadın istihdamı küreselleşme arttıkça %0.01 arttıkça kadın istihdamı artmaktadır.

Sektör rakamlarında %0.01'den büyük rakamlar izlenmiştir.Analizlere bakıldığında küreselleşme ve sektör arasında negatif yönlü anlamsız ilişki görülmüştür.

8. Değişkenler Arasındaki Etki-Tepki İlişkinin Gösterimi

Grafik 3: OECD İstihdam Oranları (2015) (15-64 Yaş Arası)

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre küreselleşme ve istihdam son yıllarda giderek artmaktadır. Yapılan Granger Nedensellik Testlerine göre küreselleşme ve istihdam arasında çift yönlü ilişki gözlenmektedir. Yani küreselleşme ve istihdama doğru nedensellikler tespit edilmiştir.

SONUÇ

ILO'Dan Elde edilen bulgulara göre küreselleşme son yıllarda giderek artmaktadır. Yapılan Granger Nedensellik Testlerine göre küreselleşme ve iş arasında negatif yönlü ilişki gözlenmektedir. Yani küreselleşmeden istihdama doğru nedensellikler tespit edilmiştir. Küreselleşme arttıkça iş azalmaktadır.

Küreselleşme ve erkek istihdamı arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Artan küreselleşme verileri ile birlikte istihdam azalma göstermiştir.

Küreselleşme ve eğitim arasında pozitif yönlü bir gelişme bulunmuştur. Küreselleşme arttıkça eğitim seviyesi de artış halinde seyretmektedir.

Küreselleşme ve kadın istihdamı arasında erkek istihdamının aksine pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Küreselleşme arttığında eş anlı olarak kadın istihdamı da artmaktadır.

Sektör ve küreselleşme verileri incelendiğinde ikisi arasında anlamsız ve negatif yönlü bir ilişki görülmektedir.

Çalışmada değişkenler arasındaki ilişki durumunu incelemek amacıyla KAO Nedensellik Testi ve Granger Nedensellik Testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmaya konu olan OECD ülkeleri için (Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Hollanda, İngiltere ve ABD....) elde edilen bulgulara göre küreselleşme pozitif katsayılı çıkmıştır. Buna göre küreselleşme arttığında istihdamda artmaktadır.

Küreselleşme ve istihdam arasında çift yönlü ve tek yönlü nedensellik bulunmaktadır. Çift yönlü nedensellik ilkesine göre küreselleşmede ki azalış istihdamda azalışa sebep olur. Küreselleşme üzerinde ki olumsuz politikalardan kaçınılarak istihdamı artırıcı politikalar uygulanmalıdır.

Tek yönlü nedensellik politikasına göre ise küreselleşmede ki değişimler istihdamda değişime sebep olurken, istihdamda ki değişimler küreselleşme üzerinde herhangi bir değişime sebebiyet vermeyecektir.

KAYNAKÇA

ACAR, M. (2002); “Ekonomik Siyasal ve Sosyal Kültürel Boyutlarıyla Küreselleşme: Tehdit mi

ACAR, M. (2002); “Ekonomik Siyasal ve Sosyal Kültürel Boyutlarıyla Küreselleşme: Tehdit mi Fırsat mı?” Liberal Düşünce Kış-Bahar 2002, 7(25-26).

Aktan, C. C. (2002). Yoksullukla Mücadele Stratejileri. Ankara: Hak İş Konfederasyonu Yayınları.

AKTÜRK, F. , 1999. Türkiye’de İşgücü Piyasası, İstihdam ve İşsizlik, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Dergisi, Yıl: 2 Sayı: 3 Nisan- Haziran 1999 Ankara, 185-194.

ANSAL, H. , et al. , 2000. Türkiye Emek Piyasasının Yapısı ve İşsizlik, Türkiye Ekonomik ve toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 239

ATEŞ, D. , (2006); ”Küreselleşme:Ne kadar Boyutlu?”, Doğu Üniversitesi Dergisi, 7(1) Boyutlarıyla Küreselleşme: Tehdit mi Fırsat mı?” Liberal Düşünce Kış-Bahar 2002, 7 (25-26)

AYDIN, M. K. (2000); ”Neoliberal Dalga ya da Küreselleşme”Bilgi (2), 13-26.

Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 37(2), 61–82

BALAY, Refik (2004), “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Sayı:2, Yıl:2004, Cilt:37, S. 61-82

Barnet, R. , Cavanagh, J. (1996). KüreselDüşler:İmparatorŞirketlerveYeniDünyaDüzeni. İstanbul:Sabah Yayınları.

BAYAR, F. (2008). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar*, 25–34.

Bayraktar, İncekara a. g. e. s 16-17

Bauman, Zygmunt (1999), Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları, (Çev: Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Birinci: 1997, 7.

Bozdağlıoğlu, 2007, a. g. m. , s. 7.

BOZKURT, V. , (2000); “Küreselleşme: Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar”(Der. V. Bozkurt, Küreselleşmenin İnsani Yüzü”, Alfa Yayınları, Bursa.

Bozkurt, V. (2007). Küreselleşme; Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar. http://www.genbilim.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1659 (31. 03. 2008)

Bozkurt, V. (2000). Küreselleşmenin İnsani Yüzü. İstanbul: Alfa Yayınları.

Cahit Aydemir, “Türkiye İşgücü Yapısı ve Kırsal Alan”, Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi, Cilt 27, Sayı 1, 2013, s. 116.

CEYLAN ATAMAN, Berrin (2010), “Avrupa Birliği Sosyal Politikasının Temel Prensipleri”, *Türkiye'nin Adaylık Sürecinde Avrupa Birliği İstihdam ve Sosyal Politikası* içinde, Derleyen: Berrin Ceylan Ataman, Genişletilmiş Yeni Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, s. 15-28.

CEYLAN ATAMAN, Berrin (2010), “Avrupa İstihdam Stratejisi”, *Türkiye'nin Sürecinde Avrupa Birliği İstihdam ve Sosyal Politikası* içinde, Derleyen: Berrin Ceylan Ataman, Genişletilmiş Yeni Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, s. 89-99.

DULUPÇU, M. A. (2001); “Küresel Rekabet Gücü” Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

DPT, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967), s. 442.

DPT, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967).

DPT, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972).

DPT, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977).

DULUPÇU, M. A. (2001); “Küresel Rekabet Gücü” Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

E. Yasemin Uyar Bozdağlıoğlu, “1990'dan Günümüze Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İstihdamın Yapısının Analizi”, *Akademik Bakış*, Sayı 11, Ocak 2007, s. 5.

EKİN: 1997, 181.

EKİN: 1997, 191.

Erbay, Y. (1997). Kavram Olarak Küreselleşme, Milli Kültürler ve Küreselleşme. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

Ercan Uşun, “Avrupa Birliği'nde İşsizlikle Mücadele”, *Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2004, s. 74.

Erdal Ünsal, *Makro İktisat*, Ankara, 7. Baskı, İmaj Yayınevi, 2007, s. 88.

Erdoğan, a. g. m, s. 148-149.

Erkan, H. (2004a). *Ekonomi Sosyolojisi*. İzmir: Fakülteler Kitabevi.

ESGİN, A. (2001)“Ulus-Devlet ve Küreselleşmeye İlişkin Bazı Tartışmalar”C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:25, No:2.

Giddens, A. (2000). Üçüncü Yol, İstanbul: Birey Yayıncılık.

HABLEMİTOĞLU, Şengül; Küreselleşme Düşlerden Gerçekleri, Ankara: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2004.

HELD, David ve McGREW Anthony; Küresel Dönüşümler Büyük Küreselleşme Tartışması, Ankara: Phoenix Yayınevi, 2008

HELD, David ve McGREW Anthony; Küresel Dönüşümler Büyük Küreselleşme Tartışması, Ankara: Phoenix Yayınevi, 2008.

İKV: 1999, 4.

KARACA, G. (2007). Küreselleşme ve Büyük Ortaadoğu Projesi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi).

Karagöl ve Akgeyik, a. g. m. , s. 8.

KAYA, Feridun (2007), “AB Uyum Sürecinde Avrupa İstihdam Stratejisi ve Türkiye”, *Bütçe Dünyası*, Sayı: 24, Cilt: 2, Kış, s. 75-82.

Kemal Yıldırım, Doğan Karaman, Murat Taşdemir, Makro Ekonomi, Ed. Kemal Yıldırım, 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 21.

KIRDAR, Üner (2004), “İnsan Boyutu Büyütecinden Globalleşen Dünya’da Türkiye’nin Yeri”, Kadir Has Üniversitesi 1. Kadir Has Ödülleri Kitabı, Globalleşen Dünya’da Türkiye’nin Yeri, İstanbul, S. 99-125.

KORAY, M. , 2002. Küreselleşmeyi tartışırken İnsan Hak ve Özgürlüklerini Yeniden Gözden Geçirmek, (in. TMMOB Sanayi Kongresi 2001, Küreselleşme ve Sanayileşme Bildiriler Kitabı), Yayın No: E/2001/291, İstanbul, ss. 199-214

KORAY; 1997, 22.

KUTAL, G. , 1993. Dünyada ve Türkiye’de İşsizlik Sorunu ve Çözüm Yolları, KİPLAS; Türkiye Kimya, Petrol, Lastik ve Plastik Sanayi İşverenleri Sendikası Yayınları, İzmir, 14-32

Küçükkalay, İktisadi Düşünce Tarihi, 3. Baskı, İstanbul Beta Yayınları 2011 207.

Küçükkalay a. g. E s. 388-389.

Mehmet Rauf Kesici, “Avrupa Emek Piyasası Dinamikleri ve Avrupa İstihdam Stratejisi Temelinde Türkiye'nin Uyumunu”, Çalışma ve Toplum, 2011, s. 88.

Mehmet Rauf Kesici, Ahmet Selamoğlu, “Genel Hatlarıyla Avrupa İstihdam Stratejisi ve Geçirdiği Dönüşüm”, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt:7 Sayı:2, Haziran 2005, s. 28.

Murat ve Şahin, a. g. e. , s. 444.

Murat, a. g. e. s. 107.

Naci Gündoğan, “Açık Koordinasyon Yönetimi ve Avrupa İstihdam Stratejisi”, Çimento İşveren Dergisi, Ankara, 2006, s. 18.

Nick Adnett ve Stephen Hardy, a. g. e, s. 87.

Noyan Aydın, “İşsizlik, Beveridge Eğrisi ve İşgücü Piyasasına İlişkin Bir Değerlendirme”, (Çevrimiçi) <http://sbe.dpuedu.tr/dergi/32/cilt2> (12. 10. 2013), s. 122.

Ö. Selçuk Emsen, “Kapitalist Kentleşme ve Marksist Yedek Sanayi Ordusu: Analitik Bir Bakış”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 13, Haziran 1999, Sayı 1, s. 169-170.

Parasız, Bildirici, a. g. e. . s. 367.

Parasız, Bildirici, a. g. e. . s. 367.

Rahim Taghizadeh, “Avrupa İstihdam Stratejisi ve Aktif İşgücü Piyasası Politikaları”, Sakarya İktisat Dergisi, Cilt 2, Sayı 5, 2013, s. 18.

Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 22 (2), 546~556, 2018

Sloman, a. g. e. , s. 53-54.

STIGLITZ, Joseph E. ; Küreselleşme Büyük Hayal Kırıklığı, çev: Arzu Taşçıoğlu ve Deniz Vural, 1. Baskı, İstanbul: Plan B Yayıncılık, 2002.

Şansel Özpinar, Öznur Demir, Sabiha Keskin, “Türkiye’de İstihdam Yapısının Değerlendirilmesi (2000-2010)”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt 3, No 2, 2011, s. 139

TARIK, E. A. (2000);“Niçin Küreselleşme Üzerine Bir Kitap Daha?”, [(Der. E. A. TONAK], Küreselleşme, İmge Kitabevi, İstanbul.

Tekin, a. g. e. , s. 97.

Tevfik Pekin, Makro Ekonomi, İzmir, Zeus Kitabevi, 2. Baskı, 2007, s. 102.

THE WORLD BANK, 2002. World Development Indicators 2002, Development Data Center, Washington DC, 405 p.

TOBB: 1999, 8

TONUS, Özgür (2004), “Avrupa Birliği’nin Tarihsel Gelişimi, Kurumsal Yapısı ve Düzenlemeleri”, *Uluslararası Çalışma Normları* içinde, Editör: Yener Şişman, T. C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1566, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 823, Eskişehir, s. 151-178.

TUTAR, H. , (2000); “Küreselleşme Sürecine İşletme Yönetimi”, Hayat Yayınları, İstanbul

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması Mikro Veri Seti 2011 (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/Hia_2011/turkce/metaveri/tanim/index.html (28. 10. 2013)

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması Mikro Veri Seti 2011 (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/Hia_2011/turkce/metaveri/tanim/index.html (28. 10. 2013)

TÜİK, İşgücü, İstihdam ve İşsizlik İstatistikleri Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi – 1, 2007, s. 8.

ULAGAY, O. , (2001) “Küreselleşme Korkusu ve 2001 Krizi” Timaş, İstanbul.

YAZICI, N. , 2000. Küreselleşme Sürecinde Esneklik ve İş Güvencesine Etkisi, İstanbul Üniversitesi, SBF, ÇEKO, İnsan kaynakları ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

YELDAN, E. . , 2001. Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi: Bölüşüm, Birikim ve Büyüme, İletişim Yayınları, İstanbul, 202 s.

Yıldızoğlu E. (1996). Globalleşme ve Kriz. İstanbul: Alan Yayıncılık.

YORGUN, S. , 1998. Küreselleşme Sürecinde Sendikalar ve Türkiye, İstanbul, 300 s.

ZELKA, M. , 1999. İstihdam ve İşsizlik, **Yeni Türkiye**, Yıl 5, Sayı:28, Ankara, s. 818-828.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Merve YILDIRIM

Uyruğu: TC

Doğum Yeri ve Tarihi: Kayseri (28/04/1991)

Tel: 05453390305

E-posta: yildirimmerve325@gmail.com

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi/İktisat Bölümü	2016-2018
Lisans	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi/İktisat Bölümü	2011-2016
Lise	Sümer Lisesi	2006-2010
İlköğretim	Feridun Cingilli İlköğretim Okulu	1998-2006

